

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-14/12/ZT

Warszawa, dn. 31 grudnia 2012 r.

DECYZJA Nr RWA-54/2012

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, działanie ING Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie polegające na wykorzystywaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia o treści:

Ubezpieczycielowi przysługuje prawo wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w razie stwierdzenia naruszenia obowiązku udzielania, przed zawarciem umowy głównej, zgodnych z prawdą, pisemnych odpowiedzi na pytania Ubezpieczyciela zawarte we wniosku o ubezpieczenie i w innych dokumentach. W takim przypadku okres wypowiedzenia wynosi 60 dni, licząc od dnia, w którym Oszczędzającemu doręczono pisemne oświadczenie Ubezpieczyciela o wypowiedzeniu umowy IKE,

które narusza art. 815 § 3 i art. 830 § 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.) - **i nakazuje zaniechanie jej stosowania.**

II. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, działanie ING Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie polegające na wykorzystywaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych następujących postanowień:

1. *W przypadku gdy umowa główna trwa krócej niż 1 rok polisowy regularna składka IKE może jedynie powiększyć składkę podstawową;*
2. *(...) Wpłata zadeklarowana przez Oszczędzającego jako regularna składka IKE, dokonana przed dniem wpłacenia zaległych składek całkowitych, zostanie zaliczona przez Ubezpieczyciela na poczet zaległych składek całkowitych;*
3. *Ubezpieczyciel w pierwszej kolejności zaliczy otrzymaną nieregularną składkę IKE lub jej część na poczet składek całkowitych wymagalnych w dniu rejestracji wpłaty nieregularnej składki IKE, począwszy od składki całkowitej najdawniej wymagalnej,*

które naruszają art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (Dz. U. Nr 116, poz. 1205, z późn. zm.) - **i nakazuje zaniechanie jej stosowania.**

III. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, działanie ING Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie polegające na wykorzystywaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych następującego postanowienia:

W przypadku śmierci Oszczędzającego podstawą do wypłaty z rachunku IKE jest wniosek Uprawnionego o wypłatę złożony Ubezpieczycielowi wraz z następującymi dokumentami: (...) zaświadczeniem stwierdzającym przyczynę śmierci Oszczędzającego, wystawionym przez lekarza lub stosowne władze (...),

które narusza art. 34 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (Dz. U. Nr 116, poz. 1205, z późn. zm.) - **i nakazuje zaniechanie jej stosowania.**

IV. Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ww. ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

umarza się postępowanie wszczęte w związku z podejrzeniem, że ING Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającą na wykorzystywaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowień o treści:

1. 1. Tabela limitów i opłat lub Wykaz ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków mogą być z ważnych przyczyn zmienione uchwałą Zarządu Ubezpieczyciela, z uwzględnieniem ust. 4.

2. Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest zmiana lub wprowadzenie nowych przepisów prawa oraz zmiana warunków świadczenia ochrony ubezpieczeniowej, w wyniku wydania:

- a) wiążących Ubezpieczyciela zaleceń lub decyzji przez organ nadzoru lub przez inny organ administracji publicznej,
- b) orzeczenia o utracie mocy obowiązującej aktu normatywnego w całości lub w części przez Trybunał Konstytucyjny,
- c) orzeczenia przez Sąd Najwyższy, sąd powszechny, Naczelny Sąd Administracyjny lub inny sąd administracyjny.

Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest istotna zmiana sytuacji ekonomiczno-gospodarczej, w wyniku której wystąpi jedno z następujących zdarzeń:

- a) Wzrost rentowności jednego z typów obligacji Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej notowanych na rynku wtórnym o ponad 590 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,
- b) Wzrost stopy referencyjnej (określonej przez bank centralny) waluty będącej prawnym środkiem płatniczym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, o ponad 950 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,
- c) Spadek indeksu warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych WIG lub WIG20 lub WIG-BANKI o ponad 25% w okresie 12 kolejnych miesięcy.

3. Zmiana wskazana w ust. 1 powyżej następuje poprzez doręczenie Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków. Zmiana wchodzi w życie, o ile w terminie 14 dni od doręczenia Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków Ubezpieczający nie złoży oświadczenia o wypowiedzeniu umowy głównej,

co mogło naruszać art. 830 § 3 w zw. z § 4 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.);

2. (...) Dyspozycje dotyczące wypłaty z rachunku głównego, wypłaty z rachunku IKE, wypłaty transferowej oraz zwrotu, a także oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia lub umowy IKE, do swej skuteczności wymagają złożenia dodatkowych oświadczeń i dokumentów niezbędnych do zrealizowania przez Ubezpieczyciela odpowiednio: wypłaty, wypłaty transferowej lub zwrotu z rachunku IKE,

co mogło naruszać art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (Dz. U. Nr 116, poz. 1205, z późn. zm.).

V. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na ING Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie **karę pieniężną** płatną do budżetu państwa, w wysokości:

- 1) **489 436 zł** (słownie: czterysta osiemdziesiąt dziewięć tysięcy czterysta trzydzieści sześć złotych), z tytułu naruszenia określonego w pkt. I sentencji decyzji,
- 2) **356 880 zł** (słownie: trzysta pięćdziesiąt sześć tysięcy osiemset osiemdziesiąt złotych), z tytułu naruszenia określonego w pkt. II sentencji decyzji,
- 3) **203 932 zł** (słownie: dwieście trzy tysiące dziewięćset trzydzieści dwa złote), z tytułu naruszenia określonego w pkt. III sentencji decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie (dalej także: Prezes UOKiK, Prezes Urzędu) przeprowadził postępowanie wyjaśniające (sygn. RWA-401-1/11/ZT/AŻ) mające na celu:

- I. ustalenie, czy we wzorcach umów przedkładanych konsumentom do podpisu przez wybrane podmioty rynku finansowego oferujące produkty służące dobrowolnemu, dodatkowemu oszczędzaniu na przyszłą emeryturę znajdują się zapisy mogące naruszać przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co uzasadniałoby wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- II. ustalenie, czy we wzorcach umów przedkładanych konsumentom do podpisu przez wybrane podmioty rynku finansowego oferujące produkty służące dobrowolnemu, dodatkowemu oszczędzaniu na przyszłą emeryturę znajdują się zapisy mogące naruszać chronione prawem interesy konsumentów, co uzasadniałoby podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach – Kodeksie cywilnym oraz w Kodeksie postępowania cywilnego;
- III. badanie rynków, na których oferowane są przez przedsiębiorców produkty służące dobrowolnemu, dodatkowemu oszczędzaniu na przyszłą emeryturę.

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu wezwał m.in. ING Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie (dalej: ING TUnŻ S.A. lub Spółka) do przekazania wszystkich wzorców umownych dotyczących indywidualnych kont emerytalnych (dalej także: IKE) stosowanych w obrocie z konsumentami na dzień 1 lipca 2011 r. wraz ze wskazaniem, od kiedy są one stosowane. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu Spółka przedłożyła m.in. wzorce umowne zatytułowane:

- *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1)* dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,
- *Załącznik do Ogólnych warunków indywidualnego ubezpieczenia emerytalnego (kody: PUL0, PUL1)* (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,

- Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: FIR0, FIR1) dla umów ubezpieczenia zawartych począwszy od dnia 25 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 25 lutego 2011 r.,
- Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kod: ULN1) (kod: OWU/IKE2/1/2010) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,
- Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia emerytalnego nr OWU/PUL0/1/2006 (kody: PUL0, PUL1) – obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Droga Lwa” nr OWU/ULN1/1/2007 (kod: ULN1) – obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/ULR0/1/2006 (kody: ULR0, ULR2) – obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/ULR1/1/2006 (kody: ULR1, ULR3) – obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2007 (kod: FIR1) – obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/FIR0/1/2007 (kod: FIR0) – obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2008 (kod: FIR1) – obowiązujące od 8 lutego 2008 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2008 (kod: FIR0) – obowiązujące od 8 lutego 2008 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2010 (kod: FIR1) – obowiązujące od 30 czerwca 2010 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2010 (kod: FIR0) – obowiązujące od 30 czerwca 2010 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/2/2011 (kod: FIR1) – obowiązujące od 25 lutego 2011 r.,
- Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2011 (kod: FIR0) – obowiązujące od 25 lutego 2011 r.

Analiza ww. dokumentów oraz treści pisma ING TUnŻ S.A. z dnia 20 września 2011 r. i z dnia 21 października 2011 r. wykazała, iż Spółka w zawieranych z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych wykorzystuje postanowienia, które mogą naruszać przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (Dz. U. Nr 116, poz. 1205, z późn. zm., dalej: ustawa o ike) oraz postanowienia, które mogą naruszać przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm., dalej: k.c.).

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Prezes Urzędu postanowieniem z dnia 30 stycznia 2012 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem, iż ING TUnŻ S.A. stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, polegającą na wykorzystywaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych następujących postanowień:

1. *Ubezpieczycielowi przysługuje prawo wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w razie stwierdzenia naruszenia obowiązku udzielania, przed zawarciem umowy głównej, zgodnych z prawdą, pisemnych odpowiedzi na pytania Ubezpieczyciela zawarte*

we wniosku o ubezpieczenie i w innych dokumentach. W takim przypadku okres wypowiedzenia wynosi 60 dni, licząc od dnia, w którym Oszczędzającemu doręczono pisemne oświadczenie Ubezpieczyciela o wypowiedzeniu umowy IKE – które mogło naruszać art. 815 i art. 830 k.c.;

2.
 1. Tabela limitów i opłat lub Wykaz ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków mogą być z ważnych przyczyn zmienione uchwałą Zarządu Ubezpieczyciela, z uwzględnieniem ust. 4.
 2. Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest zmiana lub wprowadzenie nowych przepisów prawa oraz zmiana warunków świadczenia ochrony ubezpieczeniowej, w wyniku wydania:
 - a) wiążących Ubezpieczyciela zaleceń lub decyzji przez organ nadzoru lub przez inny organ administracji publicznej,
 - b) orzeczenia o utracie mocy obowiązującej aktu normatywnego w całości lub w części przez Trybunał Konstytucyjny,
 - c) orzeczenia przez Sąd Najwyższy, sąd powszechny, Naczelny Sąd Administracyjny lub inny sąd administracyjny.
3. Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest istotna zmiana sytuacji ekonomiczno-gospodarczej, w wyniku której wystąpi jedno z następujących zdarzeń:
 - a) Wzrost rentowności jednego z typów obligacji Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej notowanych na rynku wtórnym o ponad 590 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,
 - b) Wzrost stopy referencyjnej (określonej przez bank centralny) waluty będącej prawnym środkiem płatniczym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, o ponad 950 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,
 - c) Spadek indeksu warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych WIG lub WIG20 lub WIG-BANKI o ponad 25% w okresie 12 kolejnych miesięcy.
3. Zmiana wskazana w ust. 1 powyżej następuje poprzez doręczenie Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków. Zmiana wchodzi w życie, o ile w terminie 14 dni od doręczenia Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków Ubezpieczający nie złoży oświadczenia o wypowiedzeniu umowy głównej – które mogło naruszać art. 830 § 3 w zw. z § 4 k.c.;
3. W przypadku gdy umowa główna trwa krócej niż 1 rok polisowy regularna składka IKE może jedynie powiększyć składkę podstawową – które mogło naruszać art. 29 ust. 1 ustawy o ike;
4. (...) Wpłata zadeklarowana przez Oszczędzającego jako regularna składka IKE, dokonana przed dniem wpłacenia zaległych składek całkowitych, zostanie zaliczona przez Ubezpieczyciela na poczet zaległych składek całkowitych – które mogło naruszać art. 29 ust. 1 ustawy o ike;
5. Ubezpieczyciel w pierwszej kolejności zaliczy otrzymaną nieregularną składkę IKE lub jej część na poczet składek całkowitych wymagalnych w dniu rejestracji wpłaty nieregularnej składki IKE, począwszy od składki całkowitej najdawniej wymagalnej – które mogło naruszać art. 29 ust. 1 ustawy o ike;

6. *W przypadku śmierci Oszczędzającego podstawą do wypłaty z rachunku IKE jest wniosek Uprawnionego o wypłatę złożony Ubezpieczycielowi wraz z następującymi dokumentami: (...) zaświadczeniem stwierdzającym przyczynę śmierci Oszczędzającego, wystawionym przez lekarza lub stosowne władze (...) – które mogło naruszać art. 34 ust. 2 ustawy o ike;*
7. *(...) Dyspozycje dotyczące wypłaty z rachunku głównego, wypłaty z rachunku IKE, wypłaty transferowej oraz zwrotu, a także oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia lub umowy IKE, do swej skuteczności wymagają złożenia dodatkowych oświadczeń i dokumentów niezbędnych do zrealizowania przez Ubezpieczyciela odpowiednio: wypłaty, wypłaty transferowej lub zwrotu z rachunku IKE – które mogło naruszać art. 34 ust. 2 ustawy o ike,*

co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2012 r. Prezes UOKiK zaliczył w poczet dowodów w niniejszym postępowaniu następujące dokumenty uzyskane w ramach prowadzonego postępowania wyjaśniającego o sygn. RWA-401-1/11/ZT/AŻ:

- 1) pismo ING Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie S.A. z siedzibą w Warszawie z dnia 6 września 2011 r. wraz z następującymi załącznikami stanowiącymi wzorce umowne:
 - a) *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1) dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,*
 - b) *Załącznik do Ogólnych warunków indywidualnego ubezpieczenia emerytalnego (kody: PUL0, PUL1) (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,*
 - c) *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: FIR0, FIR1) dla umów ubezpieczenia zawartych począwszy od dnia 25 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 25 lutego 2011 r.,*
 - d) *Tabela Limitów i Oplat (kod: TLiO/13/2010) – obowiązująca od 30 czerwca 2010 r.,*
 - e) *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kod: ULN1) (kod: OWU/IKE2/1/2010) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,*
 - f) *Tabela Limitów i Oplat (kod: TLiO/14/2010) – obowiązująca od 30 czerwca 2010 r.;*
- 2) pismo ING Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie S.A. z siedzibą w Warszawie z dnia 20 września 2011 r. wraz z następującymi załącznikami stanowiącymi wzorce umowne:
 - a) *Wniosek o zawarcie umowy IKE do umowy ubezpieczenia,*
 - b) *Wniosek o zawarcie umowy IKE,*
 - c) *Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia emerytalnego nr OWU/PUL0/1/2006 (kody: PUL0, PUL1) – obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,*
 - d) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Droga Lwa” nr OWU/ULN1/1/2007 (kod: ULN1) - obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,*
 - e) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/ULR0/1/2006 (kody: ULR0, ULR2) - obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,*
 - f) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/ULR1/1/2006 (kody: ULR1, ULR3) - obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,*

- g) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2007 (kod: FIR1)* - obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,
 - h) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/FIR0/1/2007 (kod: FIR0)* - obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,
 - i) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2008 (kod: FIR1)* - obowiązujące od 8 lutego 2008 r.,
 - j) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2008 (kod: FIR0)* - obowiązujące od 8 lutego 2008 r.,
 - k) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2010 (kod: FIR1)* - obowiązujące od 30 czerwca 2010 r.,
 - l) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2010 (kod: FIR0)* - obowiązujące od 30 czerwca 2010 r.,
 - m) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/2/2011 (kod: FIR1)* - obowiązujące od 25 lutego 2011 r.,
 - n) *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2011 (kod: FIR0)* - obowiązujące od 25 lutego 2011 r.;
- 3) pismo ING Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie S.A. z siedzibą w Warszawie z dnia 21 października 2011 r., stanowiące odpowiedź na wezwanie Prezesa UOKiK z dnia 13 października 2011 r.;
- 4) pismo ING Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie S.A. z siedzibą w Warszawie z dnia 25 listopada 2011 r., stanowiące odpowiedź na wezwanie Prezesa UOKiK z dnia 14 listopada 2011 r.

Zawiadamiając Spółkę o wszczęciu przedmiotowego postępowania oraz o zaliczeniu w poczet dowodów w tym postępowaniu ww. dokumentów, Prezes UOKiK wezwał ją do przekazania wskazanych w piśmie dokumentów jak również do ustosunkowania się do zarzutów przedstawionych w sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania.

Odpowiadając na zawiadomienie Prezesa Urzędu o wszczęciu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Spółka pismem z dnia 16 lutego 2012 r. zajęła stanowisko w odniesieniu do zarzutów zawartych w postanowieniu z dnia 30 stycznia 2012 r. ING TUnŻ S.A. nie zgodziło się z zarzutami naruszenia przepisów k.c. oraz ustawy o ike, a w konsekwencji także art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Spółka wyraziła przekonanie, że stosowanie zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień nie stanowi praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. W pierwszym rzędzie ING TUnŻ S.A. wskazało, iż jego działanie nie mieści się w zakresie żadnej z praktyk wymienionych w art. 24 ust. 2 pkt 1-3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jako szczególne przypadki naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust.1 tej ustawy. Mianowicie, jak podniosła Spółka, stosowane przez nią klauzule nie są wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umów (pkt 1), nie wskazują na naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2) oraz nie należą do kategorii nieuczciwych praktyk rynkowych ani czynów nieuczciwej konkurencji (pkt 3). W następnej kolejności ING TUnŻ S.A. przedstawiło szczegółowe stanowisko w odniesieniu do każdego z postawionych przez Prezesa Urzędu zarzutów.

W zakresie zarzutu określonego w punkcie 1 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt I sentencji decyzji) Spółka wyjaśniła, że samo istnienie we wzorcu umownym zakwestionowanego postanowienia nie jest działaniem godzącym w interesy konsumentów. Dopiero praktyka wypowiedania umów ubezpieczenia w oparciu o tę klauzulę mogłaby te interesy faktycznie naruszać. Ponadto, w ocenie ING TUnŻ S.A., w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy ubezpieczenia prawnie chronionym interesem jest obowiązek lojalności ubezpieczającego/ubezpieczonego wobec ubezpieczyciela znajdującej wyraz w złożeniu uczciwej i pełnej deklaracji ryzyka ubezpieczeniowego (odpowiedzi na pytania zadane na piśmie przez Spółkę przed zawarciem umowy ubezpieczenia). Natomiast żaden, zasługujący na szczególną ochronę ustawodawcy interes konsumenta nie jest naruszony ani narażony poprzez funkcjonowanie we wzorcu kwestionowanego postanowienia. Zarazem Spółka wskazała, że klauzula ta służy ochronie uczciwych konsumentów oraz przeciwdziałaniu przestępczości i wyłudzeniom w ubezpieczeniach. Dodatkowo ING TUnŻ S.A. zwróciło uwagę, że art. 830 § 3 k.c. został dodany przez art. 1 pkt 25 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny i innych ustaw (Dz. U. Nr 82, poz. 557) i w obecnej treści obowiązuje od dnia 10 sierpnia 2007 r., z zastrzeżeniem (art. 5 powołanej ustawy), że do stosunków z umów zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej art. 830 k.c. nie wprowadzał zakazu wypowiedania przez ubezpieczyciela umów ubezpieczenia. Dlatego do umów zawartych przed dniem 10 sierpnia 2007 r. – datą wejścia w życie przedmiotowej nowelizacji, zastosowanie ma art. 830 k.c. w wersji obowiązującej do dnia wejścia w życie nowelizacji.

Postanowienie zakwestionowane przez Prezesa UOKiK w punkcie 2 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt IV ppkt 1 sentencji decyzji), które określa nieprzewidziane w ustawie przesłanki zmiany wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków oraz tabeli limitów i opłat, nie jest, zdaniem Spółki, sprzeczne z art. 830 § 3 w zw. z § 4 k.c. Z przepisów tych wynika, iż ubezpieczyciel może zmienić ogólne warunki ubezpieczenia na życie w czasie trwania stosunku umownego jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie. ING TUnŻ S.A. wskazało, że stosowana przez nie klauzula nie dotyczy zmiany ogólnych warunków ubezpieczenia na życie, lecz zmiany samej umowy ubezpieczenia. Wykaz ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków oraz tabela limitów i opłat są bowiem integralną częścią tej umowy, a nie ogólnych warunków ubezpieczenia na życie. Stanowią oddzielne od tych ostatnich dokumenty. Zatem ich zmiana może nastąpić również w wypadkach niewskazanych w ustawie.

Spółka zwróciła także uwagę, że przedstawiona przez nią argumentacja pozostaje w zgodzie z charakterem umów ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, które są co do zasady umowami długoterminowymi i mają charakter inwestycyjny. Ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe z reguły są oparte na instrumentach finansowych, te zaś cechuje dynamika rozwoju oraz zależność od warunków ekonomicznych, jakie w danym okresie obowiązują na rynkach finansowych. Dlatego, zdaniem ING TUnŻ S.A., ubezpieczyciel musi mieć zapewnioną możliwość zmiany polityki inwestycyjnej lub też instrumentów, w jakie inwestuje. W przeciwnym razie, zmiana warunków inwestycyjnych, np. załamanie się indeksu, do którego odnosi się określony instrument finansowy, mogłaby doprowadzić do nieodwracalnych strat finansowych po stronie ubezpieczającego. Ponadto,

Spółka wskazała, że przesłanki zmiany wymienionych w postanowieniu wzorców mają charakter zewnętrzny, niezależny od działań ING TUnŻ S.A. i są związane ze zmianami środowiska prawnego lub nadzwyczajnych zmian środowiska ekonomicznego. Ich katalog jest zamknięty i służy ustaleniu procedury postępowania w razie konieczności dostosowania warunków umowy do okoliczności zewnętrznych. Jak wyjaśniła Spółka, określenie warunków zmiany wzorców ma także walor informacyjny i z tego punktu widzenia jest wręcz korzystne dla konsumenta.

W odniesieniu do zarzutu określonego w punkcie 3 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt II ppkt 1 sentencji decyzji), który dotyczył naruszenia art. 29 ust. 1 ustawy o ike, ING TUnŻ S.A. wskazało, iż zakwestionowana przez Prezesa Urzędu klauzula stanowi jedynie, że składka IKE powiększa składkę podstawową. Nie zakłada natomiast, że wpłata na IKE pokrywa koszty ochrony ubezpieczeniowej, co jest zakazane przez art. 29 ust. 1 ustawy o ike. W związku z tym Spółka określiła zarzut postawiony przez Prezesa UOKiK jako niezrozumiały. Wyjaśniając istotę stosowanego postanowienia ING TUnŻ S.A. odwołało się do głównych założeń oferowanego przezeń produktu ubezpieczeniowego związanego z prowadzeniem IKE. Jak wskazała Spółka, podstawowym stosunkiem prawnym łączącym ją z ubezpieczającym jest umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (tzw. umowa główna). Z tytułu tej umowy ubezpieczający, zgodnie z art. 805 k.c., zobowiązany jest zapłacić ING TUnŻ S.A. składkę. W przypadku produktu ubezpieczeniowego związanego z prowadzeniem IKE, stosunek ubezpieczenia opiera się nie tylko na umowie głównej, lecz także na umowie o prowadzenie IKE. Wówczas składka (nazywana składką całkowitą) składa się z dwóch komponentów – części przeznaczonej na ochronę ubezpieczeniową (tzw. składka podstawowa) i z regularnej wpłaty na IKE (tzw. regularna składka IKE). Umowa o prowadzenie IKE może być zawarta równocześnie z umową główną albo w trakcie jej obowiązywania. Zgodnie z wyjaśnieniami Spółki, w ciągu pierwszych 12 miesięcy od zawarcia umowy głównej, nie można wydzielić regularnej składki IKE ze składki podstawowej ustalonej za umowę główną, lecz trzeba zadeklarować dodatkową kwotę regularnej składki IKE. Natomiast po 12 miesiącach (po upływie pierwszego roku polisowego) pomniejszenie składki podstawowej na rzecz regularnej składki IKE w zasadzie jest możliwe, choć także wtedy konieczne jest dokonanie oceny wpływu takiego przekształcenia na byt umowy ubezpieczenia. ING TUnŻ S.A. wyjaśniło, że ubezpieczający/oszczędzający może zawrzeć umowę IKE albo w trakcie pierwszego roku polisowego (lub później) deklarując, że regularna składka IKE będzie dodana do dotychczasowej składki całkowitej, albo począwszy od drugiego roku polisowego deklarując, że składka całkowita nie ulegnie zmianie, ponieważ regularna składka IKE zostanie wydzielona z dotychczasowej składki podstawowej. Przedstawiony mechanizm, zgodnie ze stanowiskiem Spółki, umożliwia oszczędzającym, przy zachowaniu obiektywnych warunków brzegowych, finansowanie regularnej składki IKE, w całości bądź w części, z kwoty dotychczasowej składki podstawowej. Ma to, jak wyjaśniło ING TUnŻ S.A., zachęcić ubezpieczających do oszczędzania w ramach rachunku IKE bez skokowego wzrostu ich regularnych płatności z tytułu umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Ten mechanizm motywacyjny i jego uwarunkowania nie mają, w ocenie Spółki, nic wspólnego z zagadnieniem finansowania ochrony ubezpieczeniowej z wartości rachunku IKE. Niezależnie od tego, czy składka IKE została sfinansowana z dodatkowych środków ubezpieczającego/oszczędzającego, czy też poprzez zmniejszenie składki podstawowej w celu wydzielenia środków na wpłatę na IKE, składka IKE jest ściśle

odseparowaną częścią składki z tytułu umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.

W opinii Spółki, m.in. dzięki takim postanowieniom, jak zakwestionowane przez Prezesa Urzędu, ubezpieczający jest wyraźnie informowany o opisanym wyżej sposobie funkcjonowania produktu. Klauzula wymieniona w pkt. II ppkt 1 sentencji decyzji wskazuje, iż wpłata na IKE jedynie zwiększa składkę całkowitą z tytułu umowy ubezpieczenia, w ramach której prowadzony jest rachunek IKE, nie stanowi zaś, że jest ona przeznaczana na pokrycie kosztów ochrony ubezpieczeniowej.

Na potwierdzenie prezentowanego przez ING TUnŻ S.A. stanowiska, iż składka IKE nie pokrywa kosztów ochrony ubezpieczeniowej, Spółka przedłożyła przykładową informację rocznicową, tj. pismo wysyłane do ubezpieczającego w każdym roku obowiązywania polisy. ING TUnŻ S.A. wskazało, że w piśmie tym w tabeli zatytułowanej *Najważniejsze informacje o Ubezpieczeniu* w rubryce zatytułowanej *Składka* zawarte są trzy wartości: składka z tytułu umowy głównej pobierana za ochronę ubezpieczeniową, składka na rachunek lokacyjny i składka na IKE.

W powyższym kontekście Spółka dodatkowo zauważyła, że (dodatnia) wartość rachunku IKE, jako wydzielonego rachunku w ramach rachunku głównego umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, zmniejsza różnicę pomiędzy gwarantowaną sumą ubezpieczenia a wartością rachunku głównego (tzw. suma na ryzyku), która stanowi podstawę do obliczenia opłaty za ryzyko ubezpieczeniowe. A zatem, w myśl wyjaśnień ING TUnŻ S.A., składki wpłacane na IKE nie tylko nie są w żaden sposób obciążone kosztem świadczonej ochrony ubezpieczeniowej, ale wręcz zmniejszają obciążenie tym kosztem pozostałej ubezpieczeniowej części (wartości) rachunku głównego.

W zakresie zarzutu określonego w punkcie 4 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt II ppkt 2 sentencji decyzji), który również dotyczy naruszenia art. 29 ust. 1 ustawy o ike, ING TUnŻ S.A. podniosło, iż stanowisko Prezesa UOKiK, zgodnie z którym zakwestionowana klauzula przewiduje, że część wpłaty na IKE pośrednio zostaje przeznaczona na pokrycie kosztów ochrony ubezpieczeniowej, nie zostało dostatecznie jasno opisane. Z tego powodu Spółce trudno było odnieść się szczegółowo do przedmiotowego zagadnienia. Zdaniem Spółki, nie zostało wykazane, dlaczego zakwestionowane postanowienie w sposób pośredni przewiduje finansowanie ochrony ubezpieczeniowej z wpłat na IKE. Ponadto, w ocenie ING TUnŻ S.A., Prezes Urzędu nie wyjaśnił, co rozumie przez pośrednie finansowanie ochrony ubezpieczeniowej. Zaprzeczając twierdzeniu Prezesa UOKiK, że stosowana przez Spółkę klauzula może naruszać art. 29 ust. 1 ustawy o ike, ING TUnŻ S.A. odwołało się do własnej argumentacji odnoszącej się do zarzutu postawionego w punkcie 3 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania. Spółka wskazała, że przedmiotowe postanowienie jedynie reguluje, w jakiej kolejności są zaliczane wpłaty składki IKE, a także podkreśliła, że składka ta jest częścią ubezpieczeniowej składki całkowitej – czego naturalną konsekwencją jest, iż wpłata regularnej składki IKE zostaje pośrednio zaliczona na poczet składki całkowitej. Nie zachodzi jednak, jak twierdzi ING TUnŻ S.A., sytuacja, że składka IKE pokrywa, nawet pośrednio, koszty ochrony ubezpieczeniowej.

W celu wykazania słuszności powyższego stanowiska Spółka ponownie odwołała się do treści przykładowej informacji rocznicowej wysyłanej ubezpieczonemu, zawierającej tabelę zatytułowaną *Najważniejsze informacje o Ubezpieczeniu*.

Ponadto, ING TUnŻ S.A. wykazywało, że zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienie jest korzystne dla konsumenta. Gdyby nie ono – w świetle dyspozycji art. 830 § 2 k.c., który stanowi, że w braku odmiennego zastrzeżenia umowę uważa się za wypowiedzianą przez ubezpieczającego, jeżeli składka lub jej rata nie została opłacona w terminie określonym w umowie lub ogólnych warunkach ubezpieczenia mimo uprzedniego wezwania do zapłaty w dodatkowym terminie określonym w ogólnych warunkach ubezpieczenia – niezapłacenie którejkolwiek składki mogłoby skutkować rozwiązaniem umowy ubezpieczenia w całości, a co za tym idzie także umowy o prowadzenie IKE. Tymczasem, rozwiązanie umowy ubezpieczenia, w tym umowy o prowadzenie IKE, może, zdaniem Spółki, działać na niekorzyść ubezpieczającego (konsumenta).

Dodatkowo, ING TUnŻ S.A. wyjaśniło, że przyjęte przez nie rozwiązania umożliwiają konsumentom opłacanie składek za umowę główną i IKE w ramach jednej czynności – jednego przelewu pieniężnego. Spółka jest zdania, że rozdzielanie składek na umowę główną oraz IKE zmusiłoby konsumentów do uciążliwego wpłacania składki na różne rachunki, co mogłoby powodować pomyłki z ich strony i trudności w wyjaśnianiu takich sytuacji. ING TUnŻ S.A. zwróciło uwagę, że uciążliwość spowodowana rozdzielaniem składek będzie jeszcze większa w sytuacji, gdy klient będzie opłacał poza składką podstawową i IKE także składki dodatkowe na inne rachunki. Rozdzielenie składek nie wniesie natomiast dla konsumentów żadnej korzyści. W opinii Spółki, trudno wyobrazić sobie sytuację, w której klient świadomie chce opłacić składkę IKE, a nie chce dokonać wpłaty brakującej składki dotyczącej umowy głównej. Takie działanie prowadzi bowiem do rozwiązania umowy ubezpieczenia z powodu nieopłacenia składek i tym samym rozwiązania umowy IKE. Spółka zauważyła również, że dokonanie przelewu na poszczególne rachunki często będzie się łączyło z koniecznością poniesienia przez konsumenta opłat z tego tytułu.

ING TUnŻ S.A. odniosło argumentację przedstawioną w odpowiedzi na zarzuty postawione przez Prezesa UOKiK w punkcie 3 i 4 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania również do zarzutu określonego w jej punkcie 5 (pkt II ppkt 3 sentencji decyzji). Zgodnie z wyjaśnieniami Spółki, treść zakwestionowanej klauzuli nie narusza art. 29 ust. 1 ustawy o ike ani zbiorowych interesów konsumentów, lecz jest pochodną specyfiki zawierania umów o prowadzenie IKE przez ING TUnŻ S.A. Postanowienie to reguluje schemat zaliczania otrzymywanych wpłat jedynie w sytuacji, gdy nie opłacono wymaganej składki całkowitej. Ponadto, Spółka odwołała się do brzmienia art. 451 k.c., zgodnie z którym dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz zalegające świadczenia główne. Jeżeli dłużnik nie wskazał, który z kilku długów chce zaspokoić, a przyjął pokwitowanie, w którym wierzyciel zaliczył otrzymane świadczenie na poczet jednego z tych długów, dłużnik nie może już żądać zaliczenia na poczet innego długu. W braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych – na poczet najdawniej wymagalnego. ING TUnŻ S.A. wskazało, że zakwestionowane postanowienie jest efektem dostosowania przytoczonego przepisu k.c.

do specyfiki oferowanego produktu z IKE i nie stoi w sprzeczności z art. 29 ust. 1 ustawy o ike.

W zakresie zarzutu określonego w punkcie 6 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt III sentencji decyzji), który dotyczy naruszenia art. 34 ust. 2 ustawy o ike poprzez określenie w zakwestionowanym postanowieniu wymogu przedstawienia przez konsumenta dokumentów nieprzewidzianych ww. przepisem jako koniecznych do dokonania wypłaty środków zgromadzonych na rachunku IKE, ING TUnŻ S.A. podniosło, iż umowa o prowadzenie IKE zawierana ze Spółką jest przede wszystkim umową ubezpieczenia na życie, a co za tym idzie, zastosowanie do niej mają przede wszystkim przepisy k.c., zaś przepisy ustaw szczególnych należy traktować jako uzupełnienie uregulowań ogólnych, a nie ich wyłączenie. Jak argumentowało ING TUnŻ S.A., w przypadku umów ubezpieczenia na życie niebagatelną sprawą jest stwierdzenie, czy śmierć ubezpieczonego powoduje powstanie odpowiedzialności ubezpieczyciela, a co za tym idzie konieczność wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego z tytułu śmierci osoby ubezpieczonej. Spółka wskazała, że wypłata świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego jest powiązana z wypłatą środków znajdujących się na IKE. Dlatego, jej zdaniem, ING TUnŻ S.A. ma prawo, a nawet obowiązek, ustalenia okoliczności związanych ze śmiercią ubezpieczonego. Ponieważ umowa o prowadzenie IKE zawierana ze Spółką jest zawsze nierozdzielnie związana z umową ubezpieczenia na życie, to, w opinii ING TUnŻ S.A., należy do niej stosować nie tylko przepisy dotyczące IKE, ale również przepisy dotyczące umowy ubezpieczenia. Spółka powołała się w tym miejscu na art. 8 ust. 1 ustawy o ike, zgodnie z którym IKE lub IKZE jest prowadzone na podstawie pisemnej umowy zawartej przez oszczędzającego z zakładem ubezpieczeń – ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. ING TUnŻ S.A. zaznaczyło, że ustawodawca nie przewidział odrębnego rodzaju umowy, w formie której prowadzone jest IKE, lecz powiązał IKE z wymienionymi w powołanym przepisie rodzajami umów cywilnoprawnych, w tym z umową ubezpieczenia na życie. Zgodnie ze stanowiskiem Spółki, właśnie z uwagi na to, że IKE jest prowadzone w formie produktu ubezpieczeniowego, postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia zostały skonstruowane tak, aby były zgodne z przepisami prawa dotyczącymi umowy ubezpieczenia z uwzględnieniem przepisów ustawy o ike. W ocenie ING TUnŻ S.A., nie wpływa to na samą możliwość i tryb wypłaty świadczenia zgodnie z ustawą o ike. Ponadto, Spółka podniosła, że w przypadku umów ubezpieczenia na życie konieczne jest badanie, czy osoba uprawniona do wypłaty świadczenia, w tym także wypłaty z IKE, nie przyczyniła się do śmierci ubezpieczonego i czy nie zaistniała przesłanka, o której mowa w art. 832 k.c. W myśl tego przepisu, jeżeli uprawniony do otrzymania sumy ubezpieczenia z tytułu umowy ubezpieczenia osobowego umyślnie przyczynił się do śmierci ubezpieczonego, wówczas wskazanie uprawnionego zawarte w umowie staje się bezskuteczne – traci on prawo do sumy ubezpieczenia. Na poparcie swojego stanowiska ING TUnŻ S.A. powołało się na wyrażony w doktrynie pogląd, zgodnie z którym, kto nielojalnie doprowadza do ziszczenia się wypadku ubezpieczeniowego, w szczególności w tak drastycznej formie, jak przyczynienie się do śmierci ubezpieczonego, ten nie powinien z owoców umowy korzystać. W myśl przywołanego przez Spółkę stanowiska, wypadek ubezpieczeniowy spowodowany umyślnie przez ubezpieczającego lub osoby uprawnione do otrzymania sumy ubezpieczenia nie jest zdarzeniem losowym, więc wypłata świadczenia przez ubezpieczyciela nie może nastąpić. ING TUnŻ S.A. przedstawiło konkluzję, że zakład ubezpieczeń ma ustawowy obowiązek zbadania przyczyny śmierci ubezpieczonego, a przepisy ustawy o ike nie dają żadnych

podstaw do twierdzenia, że obowiązki nałożone na ubezpieczyciela na podstawie uregulowań k.c. zostały wyłączone.

W odniesieniu do zarzutu określonego w punkcie 7 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt IV ppkt 2 sentencji decyzji), który również dotyczy naruszenia art. 34 ust. 2 ustawy o ike w opisany powyżej sposób, ING TUnŻ S.A. wskazało, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie jedynie stanowi informację o tym, iż do realizacji właściwej dyspozycji ubezpieczającego/oszczędzającego i osoby uprawnionej mogą być wymagane, w tym także przez ustawę, dodatkowe oświadczenia i dokumenty. Zgodnie ze stanowiskiem Spółki, przedmiotowa klauzula ma charakter czysto techniczny i ogólny, dotyczący wszystkich dyspozycji, jakie mogą być złożone w związku z zawartą umową ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, w ramach której prowadzone jest IKE, nie tylko zaś wypłaty z IKE. W opinii Spółki, postanowienie informuje jedynie, iż w pewnych przypadkach nie będzie wystarczająca tylko dyspozycja osoby uprawnionej czy też ubezpieczającego, ale konieczne będzie także złożenie przez niego dodatkowych dokumentów i informacji. Jako przykład takich dokumentów i informacji ING TUnŻ S.A. wskazało prawomocne postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku oraz zgodne oświadczenie spadkobierców, wymienione w art. 34 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy ike, które nie będą jednak wymagane do samej wypłaty z rachunku głównego. Dalej Spółka przedstawiła sytuacje, w których, jej zdaniem, do dokonania wypłaty z IKE niezbędne będzie złożenie dokumentów i informacji nieprzewidzianych w art. 34 ust. 2 ustawy o ike, ale koniecznych do prawidłowego ustalenia tożsamości osoby, na rzecz której będzie dokonana wypłata, lub do prawidłowego wypełnienia przez Spółkę obowiązków nałożonych na nią w innych przepisach. I tak ING TUnŻ S.A. wskazało na przypadek zmiany stanu cywilnego i nazwiska konsumenta w okresie pomiędzy zawarciem umowy a złożeniem dyspozycji wypłaty. Spółka uznała, że musi mieć możliwość zweryfikowania tożsamości osoby składającej dyspozycję np. poprzez sprawdzenie skróconego odpisu aktu małżeństwa. Wśród przepisów nakładających na ING TUnŻ S.A., jako na instytucję finansową, określone obowiązki, których realizacja wymaga pozyskania od konsumentów dodatkowych dokumentów i informacji, Spółka przykładowo wymieniła ustawę z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2010 r. Nr 46, poz. 276, z późn. zm.) (obowiązek przeprowadzenia identyfikacji i weryfikacji określonych ustawą danych), ustawę z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. z 2004 r. Nr 269, poz. 2681, z późn. zm.) (obowiązek ewidencyjny w zakresie numeru PESEL lub numeru NIP), ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.) (obowiązek poboru przez płatnika podatku dochodowego od osób fizycznych od kapitałów pieniężnych), ustawę o ike (art. 22 ust. 5 – obowiązek składania naczelnikowi właściwego urzędu skarbowego informacji dotyczących wypłat środków zgromadzonych przez oszczędzającego na IKE). ING TUnŻ S.A. podniosło, że powinno dysponować wszystkimi danymi niezbędnymi do zrealizowania obowiązków nałożonych na nie przez powszechnie obowiązujące przepisy podatkowe oraz przepisy będące podstawą funkcjonowania IKE. Spółka zwróciła także uwagę, że obowiązki te są szczegółowo regulowane w drodze aktów wykonawczych, które ulegają modyfikacjom (Spółka przywołała tutaj jako przykład ostatnie zmiany przepisów dotyczących rodzaju identyfikatora podatkowego). ING TUnŻ S.A. oceniło, iż na etapie tworzenia ogólnych warunków ubezpieczenia nie ma możliwości

przewidzenia, jakie informacje będą konieczne dla wypełnienia ustawowych obowiązków informacyjnych.

Ponadto, w odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania ING TUnŻ S.A. podkreśliło, że żadne z zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK postanowień nigdy nie było przedmiotem sporu z klientami Spółki, która dokonuje wszelkich starań, aby jej usługi były świadczone na najwyższym poziomie z uwzględnieniem dbałości o interesy ubezpieczonych. W ocenie ING TUnŻ S.A., Prezes Urzędu nie przedstawił szczegółowego uzasadnienia postawionych zarzutów, w szczególności nie wykazał, że klienci Spółki ponieśli szkodę w związku z funkcjonowaniem zakwestionowanych klauzul oraz że skutek ich istnienia doszło do istotnego zniekształcenia zachowania przeciętnego konsumenta.

Spółka wskazała, że w przypadku podtrzymania przez Prezesa Urzędu stanowiska co do występowania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, pomimo złożonych przez nią wyjaśnień, ING TUnŻ S.A. rozważy rozwiązania i działania mające zmierzać do zapobieżenia tym naruszeniom. Spółka wskazała natomiast na trudności w podjęciu decyzji o zmianach w prowadzonej działalności na ówczesnym etapie postępowania, z uwagi na deficyt informacji w zakresie uzasadnienia postawionych jej zarzutów. Jak oświadczyła, wszelkie modyfikacje wymagałyby bowiem istotnych zmian w systemach (w tym systemach informatycznych) oraz procedurach obsługi klienta.

Dnia 23 lutego 2012 r. Spółka zapoznała się z materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach postępowania.

ING TUnŻ S.A. w piśmie z dnia 13 marca 2012 r. uzupełniło zaprezentowane dotychczas stanowisko w zakresie zarzutów postawionych w punktach 1, 2, 6 i 7 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt I, pkt IV ppkt 1, pkt III i pkt IV ppkt 2 sentencji decyzji) o informacje dotyczące praktyki stosowania określonych w tych punktach klauzul.

Odnosząc się do zarzutu określonego w punkcie 1 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt I sentencji decyzji) Spółka wskazała, że nie ustaliła ani jednego przypadku rozwiązania - po 10 sierpnia 2007 r., tj. po wejściu w życie nowelizacji k.c. z 13 kwietnia 2007 r. - umowy głównej bądź umowy dodatkowej obejmującej ryzyko kwalifikowane, jako należące do ubezpieczeń na życie, ze względu na okoliczności, wymienione w kwestionowanej klauzuli umownej.

W zakresie zarzutu określonego w punkcie 2 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt IV ppkt 1 sentencji decyzji) ING TUnŻ S.A. poinformowało, że od czasu rozpoczęcia działalności nie zastosowało wymienionych w tym punkcie postanowień umownych.

W zakresie zarzutu określonego w punkcie 6 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt III sentencji decyzji) Spółka wyjaśniła, że dokonała przeglądu wniosków o wypłatę, jakie wpłynęły do niej w okresie listopad 2011 r. - styczeń 2012 r. Zdaniem ING TUnŻ S.A., jego wyniki potwierdzają, że zakwestionowana przez Prezesa Urzędu klauzula nie służy przedłużaniu okresu dokonania wypłat, lecz ustaleniu, czy dokonanie wypłaty jest zgodne z przepisami prawa. Tytułem przykładu Spółka wskazała, iż w listopadzie 2011 r. miał miejsce tylko jeden przypadek, kiedy ING TUnŻ S.A. potrzebowało dodatkowych dokumentów dla oceny prawidłowości i legalności dokonania

wypłaty, tj. informacji o przyczynie zgonu. Wypłata z IKE nastąpiła wówczas w terminie 13 dni od dnia otrzymania przez Spółkę kompletu wymaganych dokumentów. Z kolei w styczniu 2012 r. ING TUnŻ S.A. ustaliło cztery przypadki śmierci ubezpieczonego, gdy zaistniała potrzeba uzyskania dodatkowych dokumentów. W dwóch przypadkach było to zaświadczenie ambasady Rzeczypospolitej Polskiej właściwej miejscowo ze względu na miejsce zgonu ubezpieczonego, potwierdzające zgon (śmierć nastąpiła w niejasnych okolicznościach za granicą). W pozostałych przypadkach Spółka żądała przekazania urzędowego dokumentu potwierdzającego przyczynę zgonu.

ING TUnŻ S.A. podtrzymało stanowisko, iż stosowanie w umowach z konsumentami zakwestionowanego przez Prezesa UOKiK postanowienia jest uzasadnione przepisami k.c. dotyczącymi ubezpieczeń na życie, które to przepisy nie są wyłączone przez regulacje zawarte w ustawie o ike. Zgodnie ze stanowiskiem Spółki, ponieważ art. 831 § 3 k.c. stanowi, że suma ubezpieczenia przypadająca uprawnionemu nie należy do spadku po ubezpieczonym, ING TUnŻ S.A. jest obowiązane ustalić, czy dana osoba jest osobą uprawnioną do otrzymania świadczenia. Spółka wyraziła przekonanie, że zakwestionowana klauzula służy realizacji tego obowiązku, w związku z czym ma charakter ściśle techniczny.

W odniesieniu do zarzutu określonego w punkcie 7 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt IV ppkt 2 sentencji decyzji) ING TUnŻ S.A. posłużyło się przykładami szczególnych sytuacji, w których wypłata środków z IKE mogła, w opinii Spółki, nastąpić jedynie po przedstawieniu przez ubezpieczonego/oszczędzającego dodatkowych dokumentów.

W piśmie z dnia 25 maja 2012 r. ING TUnŻ S.A. przedstawiło uzupełnienie i rozszerzenie dotychczas zaprezentowanego stanowiska.

Uzupełniając odpowiedź na zarzut określony w punkcie 1 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt I sentencji decyzji) Spółka podniosła, że umowy o prowadzenie IKE są zawierane na czas określony. Zdaniem ING TUnŻ S.A., ma to wynikać z celu tych umów. Służą one gromadzeniu przez oszczędzającego środków z przeznaczeniem ich wykorzystania po zakończeniu aktywności zawodowej. Cel ten zostaje osiągnięty po nabyciu przez oszczędzającego uprawnień do wypłaty zgromadzonych środków. W opinii Spółki, stanowi to określenie czasu trwania umowy o prowadzenie IKE. W konsekwencji, ING TUnŻ S.A. powołało się na regulację art. 812 § 5 k.c., zgodnie z którym, jeżeli umowa zawarta jest na czas określony, ubezpieczyciel może ją wypowiedzieć jedynie w przypadkach wskazanych w ustawie, a także z ważnych powodów określonych w umowie lub ogólnych warunkach ubezpieczenia. Jak wskazała Spółka, podanie przez ubezpieczającego przy zawieraniu umowy ubezpieczenia niezgodnych z prawdą istotnych informacji, o które ubezpieczyciel zapytywał przy zawieraniu umowy ubezpieczenia, będących podstawą decyzji ubezpieczyciela o zawarciu umowy ubezpieczenia, stanowi ważny powód w rozumieniu tego przepisu i uprawnia ubezpieczyciela do wypowiedzenia umowy ubezpieczenia.

ING TUnŻ S.A. poszerzyło wcześniejszą argumentację w zakresie zarzutu określonego w punkcie 2 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt IV ppkt 1 sentencji decyzji) podkreślając odrębność wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków oraz tabeli limitów i opłat od ogólnych warunków ubezpieczenia. Spółka podniosła, iż dokumenty te mają własny nazwę i są funkcjonalnie oddzielone od ogólnych warunków ubezpieczenia. Powołała się również na przepisy art. 13

ust. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66, z późn. zm.), które określają wykaz ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków jako autonomiczne dokumenty mające stanowić część umowy ubezpieczenia. ING TUnŻ S.A. zauważyło, że wymienione w zakwestionowanym przez Prezesa Urzędu postanowieniu przyczyny zmiany przedmiotowych dokumentów są obiektywne i ważne, a ponadto określone w sposób niezwykle precyzyjny, z użyciem konkretnych, mierzalnych wskaźników ekonomicznych, co daje ubezpieczającemu absolutną pewność co do tego, w jakich sytuacjach może być mu zaproponowana zmiana. Dodatkowo Spółka nadmieniła, że nigdy nie były one kwestionowane przez żaden organ nadzoru, w tym przez Komisję Nadzoru Finansowego.

W celu odparcia zarzutu określonego w punkcie 3 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt II ppkt 1 sentencji decyzji) ING TUnŻ S.A. ponownie odwołało się do przyjętej w ogólnych warunkach ubezpieczenia konstrukcji produktu umożliwiającej dostosowanie składki płaconej przez ubezpieczającego do jego aktualnej sytuacji finansowej. Dla zobrazowania funkcjonowania tej konstrukcji w praktyce Spółka przedstawiła zanonimizowany wyciąg ze sporządzonego według stanu na dzień 27 marca 2012 r., zestawienia wpłaconych przez ubezpieczającego składek, w sytuacji, gdy umowa o prowadzenie IKE została zawarta po upływie 12 miesięcy od zawarcia umowy ubezpieczenia, oraz zanonimizowane zestawienie wpłaconych przez ubezpieczającego składek, sporządzone według stanu na dzień 17 maja 2012 r. w sytuacji, gdy umowa ta została zawarta przed upływem 12 miesięcy od zawarcia umowy ubezpieczenia. Zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienie dotyczy drugiego z wymienionych przypadków. Według przedstawionego przez ING TUnŻ S.A. w tym zakresie zestawienia, od momentu zawarcia umowy o prowadzenie IKE (co nastąpiło przed upływem 12 miesięcy od zawarcia umowy ubezpieczenia) ubezpieczający/oszczędzający, oprócz składki podstawowej z tytułu umowy głównej, opłacał regularną składkę IKE, która stanowiła dodatkową, niezależną od składki podstawowej kwotę. W rezultacie regularna składka IKE w praktyce powiększyła składkę całkowitą.

Zdaniem Spółki, przedstawione przez nią przykłady obrazują w sposób nie budzący wątpliwości, że w praktyce nie zachodzi sytuacja, która prowadziłaby do stanu niezgodności z art. 29 ust. 1 ustawy o ike. ING TUnŻ S.A. stwierdziło, że koszty ochrony ubezpieczeniowej nie są przez nie pokrywane z części składki stanowiącej wpłatę na IKE. Ponadto, wyraziło przekonanie, że analiza zakwestionowanego przez Prezesa Urzędu postanowienia z uwzględnieniem całościowego funkcjonowania produktu ubezpieczeniowego doprowadzi do wniosku, że klauzula ta jest korzystna dla konsumenta.

W uzupełnieniu stanowiska odnoszącego się do zarzutu określonego w punkcie 4 i 5 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt II ppkt 2 i 3 sentencji decyzji) Spółka podkreśliła, że zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienia służą stabilności ochrony ubezpieczeniowej oraz trwałości umowy dodatkowej o prowadzenie IKE, a w konsekwencji są korzystne dla konsumenta. Według ING TUnŻ S.A., w interesie każdego ubezpieczonego będącego jednocześnie oszczędzającym z umowy o prowadzenie IKE jest troska o trwałość umowy głównej, ponieważ bez niej oszczędzający nie ma możliwości gromadzenia środków w ramach IKE. Spółka wyjaśniła, że dokonywane przez ubezpieczającego/oszczędzającego wpłaty należne z tytułu umowy ubezpieczenia, niezależnie od tytułu wpłaty określonego w poleceniu przelewu, są przez nią tak interpretowane, aby

ochronić istnienie umowy głównej i jednocześnie zapobiec rozwiązaniu, wraz z tą umową, umowy o prowadzenie IKE. Rozwiązanie tej ostatniej byłoby bowiem równoznaczne ze zwrotem środków z IKE, co z kolei powodowałoby negatywne dla ubezpieczającego/oszczędzającego skutki podatkowe i byłoby rozwiązaniem skrajnie dla niego niekorzystnym.

Niezależnie od przedstawionych wyżej argumentów ING TUnŻ S.A. zwróciło uwagę na pewne praktyczne aspekty mechanizmu opłacania składek przez konsumentów. Spółka wyjaśniła, że kwoty dokonywanych przez ubezpieczających/oszczędzających wpłat nie są przez nich odrębnie opisywane w tytule przelewu. Jej zdaniem, nie ma też innej możliwości identyfikacji szczegółowego tytułu płatności w odniesieniu do każdej cząstkowej wpłaty konsumenta. Jednocześnie ING TUnŻ S.A. zauważyło, że ubezpieczający/oszczędzający często opłacają mniejsze kwoty niż te, które wynikają z aktualnych zobowiązań związanych z umową ubezpieczenia. Powstaje wtedy zaległość w opłacaniu składek całkowitych. Z praktyki Spółki wynika, że zbyt niskie kwoty wpłat konsumentów miewają różne wartości i może się zdarzyć, że określona wpłata przypadkowo odpowiada wartości regularnej składki IKE. W takim wypadku, w ocenie ING TUnŻ S.A., nie jest ono uprawnione do wiążącej interpretacji polegającej na uznaniu, że wolą konsumenta było wpłacenie tej kwoty na rachunek IKE. Samowolne przeznaczenie wpłaty na ten rachunek zamiast na rachunek główny, jak tłumaczy Spółka, mogłoby ją narazić na roszczenia odszkodowawcze ubezpieczającego/oszczędzającego, jeżeli z tego powodu, w efekcie nieopłacenia składki podstawowej, doszłoby do rozwiązania głównej umowy ubezpieczenia i powstania w związku z tym wymiernej szkody majątkowej. Określone w pkt. II ppkt 2 i 3 sentencji decyzji postanowienia zawierają, według ING TUnŻ S.A., rozwiązanie logiczne, zgodne z interesem konsumentów i jedyne możliwe do zastosowania w opisanej sytuacji.

Dodatkowo spółka zwróciła uwagę, że w praktyce przede wszystkim wzywa konsumenta do dokonania zapłaty zaległych składek całkowitych z tytułu umowy ubezpieczenia z komponentem IKE, a następnie dokonuje rozliczenia dokonanej przez niego wpłaty składki całkowitej w sposób przewidziany w umowie, tj. dzieli ją na część wynikającą z umowy głównej ubezpieczenia na życie (składka podstawowa) oraz ewentualnych umów dodatkowych ubezpieczenia (na życie, osobowych).

Ponadto, ING TUnŻ S.A. zauważyło, że konsumenci przy zawieraniu umowy wyrazili zgodę na sposób zaliczania dokonywanych wpłat na poczet zaległych należności wynikających z umowy ubezpieczenia w stosunku do poszczególnych składników składki całkowitej zdeterminowanej w tej umowie.

Spółka uszczegółowiła odpowiedź na zarzut określony w punkcie 6 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt III sentencji decyzji) podkreślając, że posłużenie się przez ustawodawcę w art. 34 ust. 2 ustawy o ike określeniem *osoba uprawniona*, wskazuje na istnienie po stronie zakładu ubezpieczeń obowiązku ustalenia, czy osoba składająca wniosek o dokonanie wypłaty jest osobą uprawnioną do otrzymania tego świadczenia. W opinii ING TUnŻ S.A., dopiero po przeprowadzeniu weryfikacji tej okoliczności możliwe jest dokonanie wypłaty na podstawie dokumentów wymienionych w ustawie o ike. Z kolei do weryfikacji statusu osoby uprawnionej niezbędne jest, według Spółki, ustalenie okoliczności związanych ze śmiercią ubezpieczonego/oszczędzającego, aby wykluczyć umyślne przyczynienie się osoby zgłaszającej roszczenie do zgonu, co w myśl art. 832 § 1 k.c. wyłączyłoby ją z kręgu osób uprawnionych. Ponadto, ING TUnŻ S.A. ponownie wskazało, że wypłacane świadczenia z tytułu ubezpieczenia nie stanowią części

masy spadkowej (art. 831 § 3 k.c.), w związku z czym Spółka nie ma możliwości ustalenia w oparciu np. o postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, czy osoba zgłaszająca roszczenie jest osobą uprawnioną do otrzymania wypłaty. ING TUnŻ S.A. podniosło również, że w praktyce ubezpieczeniowej często pojawia się konieczność zbadania i innych niż wymienione w zakwestionowanym przez Prezesa Urzędu postanowieniu dokumentów, których enumeratywne wyliczenie jest niemożliwe, ponieważ zależy od konkretnych okoliczności sprawy.

W zakresie zarzutu określonego w punkcie 7 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt IV ppkt 2 sentencji decyzji) ING TUnŻ S.A. opisało szczegółowe obowiązki, jakie nakłada na nie ustawa o przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Spółka wskazała na obowiązek przeprowadzenia identyfikacji i weryfikacji danych zarówno dysponenta, jak i beneficjenta danej transakcji. Zgodnie ze stanowiskiem ING TUnŻ S.A., w celu jego realizacji, ma ono prawo żądać od ubezpieczonego/oszczędzającego przedstawienia dodatkowych dokumentów.

Ponadto, Spółka zaznaczyła, że stosowanie przez nią zakwestionowanej klauzuli nie może być interpretowane, jako otwarcie furty do przedłużania bez odpowiedniego uzasadnienia postępowania o wypłatę. Jej zdaniem świadczy o tym fakt, iż, w przypadku nieuzasadnionego żądania dokumentów, osobie uprawnionej przysługuje roszczenie o odsetki ustawowe biegnące od dnia, kiedy ING TUnŻ S.A. powinno było dokonać wypłaty, ponieważ w dniu tym zostały zgromadzone niezbędne dokumenty.

W piśmie z dnia 5 lipca 2012 r. Spółka wniosła o wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz zobowiązała się, w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się tej decyzji, wprowadzić do obrotu zmienione wzorce umów o prowadzenie IKE, które nie będą zawierały klauzul w brzmieniu zakwestionowanym przez Prezesa Urzędu. Ponadto, Spółka zobowiązała się, w terminie 4 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK, złożyć sprawozdanie o wykonaniu ww. zobowiązania. Jednocześnie, w sytuacji gdyby Prezes Urzędu przychylił się do argumentacji ING TUnŻ S.A. przedstawionej w poprzednich pismach wskazującej na brak naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Spółka wniosła o umorzenie postępowania.

Spółka w piśmie z dnia 13 września 2012 r. określiła wartość przychodów za 2011 r. liczonych jako suma składek przypisanych brutto w roku obrotowym wykazaną w technicznym rachunku ubezpieczeń za rok 2011 sporządzonym zgodnie z przepisami o rachunkowości dotyczącymi zakładów ubezpieczeń. W tym samym piśmie podtrzymała stanowisko o niezasadności wydania w sprawie decyzji stwierdzającej naruszenie zbiorowych interesów konsumentów oraz, z ostrożności procesowej, wniosła o odstąpienie od nałożenia kary pieniężnej, ewentualnie o nałożenie kary pieniężnej w szczególnie niskiej wysokości. Uzasadniając swój wniosek Spółka przedstawiła szeroką argumentację mającą wskazywać na niecelowość nałożenia na nią kary pieniężnej. Podniosła okoliczność, że [...]. Powołała się również na brak rzeczywistych szkód po stronie konsumentów wynikających bezpośrednio z zakwestionowanych klauzul, znikomy stopień naruszenia interesu publicznego, niezawiniony charakter zarzucanych naruszeń, brak nielegalnych korzyści po stronie ING TUnŻ S.A. z tytułu stosowanych praktyk. Ponadto, Spółka wskazała, że zagrożenie dla jej reputacji wynikające z samego faktu prowadzenia przeciwko niej postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów stanowi dla niej

znaczną dolegliwość i pełni funkcję prewencyjną i represyjną. Dodatkowo ING TUnŻ S.A. zauważyło, że uprzednio nie naruszyło przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a także aktywnie współpracowało z Prezesem Urzędu w toku całego postępowania.

W piśmie z dnia 9 października 2012 r. ING TUnŻ S.A. zostało zawiadomione o przedłużeniu postępowania do 31 grudnia 2012 r.

ING TUnŻ S.A. w piśmie z dnia 29 października 2012 r. poinformowało, że obecnie wykorzystuje do zawierania z konsumentami umów dotyczących IKE nowe wzorce umowne, które nie zawierają postanowień zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu w pkt. 1, 6 i 7 postanowienia z dnia 30 stycznia 2012 r. o wszczęciu postępowania.

Przedsiębiorca pismem z dnia 30 listopada 2012 r. został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy w siedzibie Prezesa UOKiK w Warszawie i zajęcia stanowiska przed wydaniem decyzji. Strona skorzystała z przysługującego jej uprawnienia.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:

ING TUnŻ S.A. zostało wpisane do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000025443. Przedmiotem działalności Spółki są m.in. ubezpieczenia oraz pozostała działalność wspomagająca ubezpieczenia i fundusze emerytalne.

/dowód: odpis aktualny z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego ING TUnŻ S.A. z dnia 16 lutego 2012 r. – karty 144–146 akt administracyjnych/

Przy zawieraniu umów z klientami, będącymi konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c., tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnych niezwiązanych bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą, Spółka posługuje się wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 k.c.

Spółka stosuje m.in. wzorce umowne zatytułowane:

- *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1) dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,*
- *Załącznik do Ogólnych warunków indywidualnego ubezpieczenia emerytalnego (kody: PUL0, PUL1) (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,*
- *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: FIR0, FIR1) dla umów ubezpieczenia zawartych począwszy od dnia 25 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 25 lutego 2011 r.,*
- *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kod: ULN1) (kod: OWU/IKE2/1/2010) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.*

Po przeprowadzeniu analizy wskazanych wzorców Prezes Urzędu ustalił, że zawierają one postanowienia o treści:

1. *Ubezpieczycielowi przysługuje prawo wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w razie stwierdzenia naruszenia obowiązku udzielania, przed zawarciem umowy głównej, zgodnych z prawdą, pisemnych odpowiedzi na pytania Ubezpieczyciela zawarte we wniosku o ubezpieczenie i w innych dokumentach. W takim przypadku okres wypowiedzenia wynosi 60 dni, licząc od dnia, w którym Oszczędzającemu doręczono pisemne oświadczenie Ubezpieczyciela o wypowiedzeniu umowy IKE;*
2. *(...) Wpłata zadeklarowana przez Oszczędzającego jako regularna składka IKE, dokonana przed dniem wpłacenia zaległych składek całkowitych, zostanie zaliczona przez Ubezpieczyciela na poczet zaległych składek całkowitych;*
3. *Ubezpieczyciel w pierwszej kolejności zaliczy otrzymaną nieregularną składkę IKE lub jej część na poczet składek całkowitych wymagalnych w dniu rejestracji wpłaty nieregularnej składki IKE, począwszy od składki całkowitej najdawniej wymagalnej;*
4. *(...) Dyspozycje dotyczące wypłaty z rachunku głównego, wypłaty z rachunku IKE, wypłaty transferowej oraz zwrotu, a także oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia lub umowy IKE, do swej skuteczności wymagają złożenia dodatkowych oświadczeń i dokumentów niezbędnych do zrealizowania przez Ubezpieczyciela odpowiednio: wypłaty, wypłaty transferowej lub zwrotu z rachunku IKE.*

Dodatkowo, trzy z ww. wzorców umów stosowanych przez ING TUnŻ S.A., tj.:

- *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1) dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,*
- *Załącznik do Ogólnych warunków indywidualnego ubezpieczenia emerytalnego (kody: PUL0, PUL1) (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 30 czerwca 2010 r.,*
- *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: FIR0, FIR1) dla umów ubezpieczenia zawartych począwszy od dnia 25 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011) – obowiązujący od 25 lutego 2011 r.,*

zawierają także następujące klauzule:

1. *W przypadku gdy umowa główna trwa krócej niż 1 rok polisowy regularna składka IKE może jedynie powiększyć składkę podstawową ;*
2. *W przypadku śmierci Oszczędzającego podstawą do wypłaty z rachunku IKE jest wniosek Uprawnionego o wypłatę złożony Ubezpieczycielowi wraz z następującymi dokumentami: (...) zaświadczeniem stwierdzającym przyczynę śmierci Oszczędzającego, wystawionym przez lekarza lub stosowne władze (...).*

Spółka stosuje również wzorce umowne zatytułowane:

- *Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia emerytalnego nr OWU/PUL0/1/2006 (kody: PUL0, PUL1) – obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Droga Lwa” nr OWU/ULN1/1/2007 (kod: ULN1) – obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,*

- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/ULR0/1/2006 (kody: ULR0, ULR2) – obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/ULR1/1/2006 (kody: ULR1, ULR3) – obowiązujące od 22 stycznia 2007 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2007 (kod: FIR1) – obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym nr OWU/FIR0/1/2007 (kod: FIR0) – obowiązujące od 10 sierpnia 2007 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2008 (kod: FIR1) – obowiązujące od 8 lutego 2008 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2008 (kod: FIR0) – obowiązujące od 8 lutego 2008 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/1/2010 (kod: FIR1) – obowiązujące od 30 czerwca 2010 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2010 (kod: FIR0) – obowiązujące od 30 czerwca 2010 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR1/2/2011 (kod: FIR1) – obowiązujące od 25 lutego 2011 r.,*
- *Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2011 (kod: FIR0) – obowiązujące od 25 lutego 2011 r.*

Po przeprowadzeniu analizy wskazanych wzorców Prezes Urzędu ustalił, że zawierają one postanowienie o treści:

1. Tabela limitów i opłat lub Wykaz ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków mogą być z ważnych przyczyn zmienione uchwałą Zarządu Ubezpieczyciela, z uwzględnieniem ust. 4.

2. Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest zmiana lub wprowadzenie nowych przepisów prawa oraz zmiana warunków świadczenia ochrony ubezpieczeniowej, w wyniku wydania:

- a) wiążących Ubezpieczyciela zaleceń lub decyzji przez organ nadzoru lub przez inny organ administracji publicznej,*
- b) orzeczenia o utracie mocy obowiązującej aktu normatywnego w całości lub w części przez Trybunał Konstytucyjny,*
- c) orzeczenia przez Sąd Najwyższy, sąd powszechny, Naczelny Sąd Administracyjny lub inny sąd administracyjny.*

Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest istotna zmiana sytuacji ekonomiczno-gospodarczej, w wyniku której wystąpi jedno z następujących zdarzeń:

- a) Wzrost rentowności jednego z typów obligacji Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej notowanych na rynku wtórnym o ponad 590 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,*
- b) Wzrost stopy referencyjnej (określonej przez bank centralny) waluty będącej prawnym środkiem płatniczym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, o ponad 950 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,*
- c) Spadek indeksu warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych WIG lub WIG20 lub WIG-BANKI o ponad 25% w okresie 12 kolejnych miesięcy.*

3. Zmiana wskazana w ust. 1 powyżej następuje poprzez doręczenie Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych

i regulaminu lokowania środków. Zmiana wchodzi w życie, o ile w terminie 14 dni od doręczenia Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków Ubezpieczający nie złoży oświadczenia o wypowiedzeniu umowy głównej;

/dowód: pismo ING TUnŻ S.A. z dnia 6 września 2011 r., wraz z załącznikami, oraz z dnia 20 września 2011 r., wraz z załącznikami – karty 14-35 i 37-117 akt administracyjnych/

Stosowane przez Spółkę wzorce umowne zawierające ww. postanowienia ING TUnŻ S.A. wykorzystuje w zawieranych z konsumentami umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych.

/dowód: pismo ING TUnŻ S.A. z dnia 20 września 2011 r. oraz z dnia 21 października 2011 r. – karty 37-39 i 119 akt administracyjnych/

W toku postępowania w piśmie z dnia 5 lipca 2012 r. Spółka wniosła o wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. ING TUnŻ S.A. zobowiązało się do podjęcia następujących działań w odniesieniu do zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień:

1. W terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK wydanej w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Spółka wprowadzi do obrotu zmienione wzorce umów o prowadzenie IKE oferowanych klientom, z których zostanie usunięta klauzula w brzmieniu: *Ubezpieczycielowi przysługuje prawo wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w razie stwierdzenia naruszenia obowiązku udzielania, przed zawarciem umowy głównej, zgodnych z prawdą, pisemnych odpowiedzi na pytania Ubezpieczyciela zawarte we wniosku o ubezpieczenie i w innych dokumentach. W takim przypadku okres wypowiedzenia wynosi 60 dni, licząc od dnia, w którym Oszczędzającemu doręczono pisemne oświadczenie Ubezpieczyciela o wypowiedzeniu umowy IKE;*
2. W terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK wydanej w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Spółka wprowadzi do obrotu zmienione ogólne warunki ubezpieczenia mające zastosowanie do umów ubezpieczenia, których częścią są umowy o prowadzenie IKE oferowane klientom – z których zostanie usunięta klauzula o treści:
 1. *Tabela limitów i opłat lub Wykaz ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków mogą być z ważnych przyczyn zmienione uchwałą Zarządu Ubezpieczyciela, z uwzględnieniem ust. 4.*
 2. *Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest zmiana lub wprowadzenie nowych przepisów prawa oraz zmiana warunków świadczenia ochrony ubezpieczeniowej, w wyniku wydania:*
 - d) *wiążących Ubezpieczyciela zaleceń lub decyzji przez organ nadzoru lub przez inny organ administracji publicznej,*
 - e) *orzeczenia o utracie mocy obowiązującej aktu normatywnego w całości lub w części przez Trybunał Konstytucyjny,*
 - f) *orzeczenia przez Sąd Najwyższy, sąd powszechny, Naczelny Sąd Administracyjny lub inny sąd administracyjny.*

Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest istotna zmiana sytuacji ekonomiczno-gospodarczej, w wyniku której wystąpi jedno z następujących zdarzeń:

- d) Wzrost rentowności jednego z typów obligacji Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej notowanych na rynku wtórnym o ponad 590 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,
- e) Wzrost stopy referencyjnej (określonej przez bank centralny) waluty będącej prawnym środkiem płatniczym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, o ponad 950 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,
- f) Spadek indeksu warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych WIG lub WIG20 lub WIG-BANKI o ponad 25% w okresie 12 kolejnych miesięcy.

3. Zmiana wskazana w ust. 1 powyżej następuje poprzez doręczenie Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków. Zmiana wchodzi w życie, o ile w terminie 14 dni od doręczenia Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków Ubezpieczający nie złoży oświadczenia o wypowiedzeniu umowy głównej;

3. W terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK wydanej w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Spółka wprowadzi do obrotu zmienione wzorce umów o prowadzenie IKE oferowanych klientom, z których zostanie usunięta klauzula w brzmieniu: *W przypadku gdy umowa główna trwa krócej niż 1 rok polisowy regularna składka IKE może jedynie powiększyć składkę podstawową*;
4. W terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK wydanej w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Spółka wprowadzi do obrotu zmienione wzorce umów o prowadzenie IKE oferowanych klientom, w których postanowienie: *(...) Wpłata zadeklarowana przez Oszczędzającego jako regularna składka IKE, dokonana przed dniem wpłacenia zaległych składek całkowitych, zostanie zaliczona przez Ubezpieczyciela na poczet zaległych składek całkowitych*” zostanie zastąpione postanowieniem o treści: *„(...) Wpłata zadeklarowana przez Oszczędzającego jako regularna składka IKE, dokonana przed dniem wpłacenia zaległych składek całkowitych, zostanie zaliczona przez Ubezpieczyciela na poczet zaległych składek całkowitych, chyba że Oszczędzający wcześniej złoży Ubezpieczycielowi pisemne lub telefoniczne oświadczenie, z którego będzie wynikać wola niezaliczania powyższej wpłaty na poczet zaległości*;
5. W terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK wydanej w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Spółka wprowadzi do obrotu zmienione wzorce umów o prowadzenie IKE oferowanych klientom, z których zostanie usunięta klauzula w brzmieniu: *Ubezpieczyciel w pierwszej kolejności zaliczy otrzymaną nieregularną składkę IKE lub jej część na poczet składek całkowitych wymagalnych w dniu rejestracji wpłaty nieregularnej składki IKE, począwszy od składki całkowitej najdawniej wymagalnej*;
6. W terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK wydanej w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Spółka wprowadzi do obrotu zmienione wzorce umów o prowadzenie IKE oferowanych klientom, z których zostanie wykreślony fragment klauzuli: *W przypadku śmierci Oszczędzającego podstawą do wypłaty z rachunku IKE jest wniosek Uprawnionego o wypłatę złożony*

Ubezpieczycielowi wraz z następującymi dokumentami: (...) zaświadczeniem stwierdzającym przyczynę śmierci Oszczędzającego, wystawionym przez lekarza lub stosowne władze (...) dotyczący zaświadczenia stwierdzającego przyczynę śmierci Oszczędzającego;

7. W terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa UOKiK wydanej w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Spółka wprowadzi do obrotu zmienione wzorce umów o prowadzenie IKE oferowanych klientom, z których zostanie usunięte postanowienie o treści: (...) *Dyspozycje dotyczące wypłaty z rachunku głównego, wypłaty z rachunku IKE, wypłaty transferowej oraz zwrotu, a także oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia lub umowy IKE, do swej skuteczności wymagają złożenia dodatkowych oświadczeń i dokumentów niezbędnych do zrealizowania przez Ubezpieczyciela odpowiednio: wypłaty, wypłaty transferowej lub zwrotu z rachunku IKE.*

Ponadto, ING TUnŻ S.A. zobowiązało się do złożenia sprawozdania o wykonaniu ww. zobowiązań w terminie 4 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji Prezesa Urzędu.

/dowód: pismo ING TUnŻ S.A. z dnia 5 lipca 2012 r. – karty 167-170 akt administracyjnych/

W dniu 15 października 2012 r., na mocy uchwały Zarządu Spółki Nr [...] z dnia 5 października 2012 r., ING TUnŻ S.A. wprowadziło do obrotu z konsumentami nowe wzorce umów dotyczących IKE: *Ogólne warunki ubezpieczenia Umowa dodatkowa – Indywidualne Konto Emerytalne* kod: OWU/IKE1/1/2012, *Ogólne warunki ubezpieczenia Umowa dodatkowa – Indywidualne Konto Emerytalne* kod: OWU/IKE2/1/2012 oraz *Ogólne warunki ubezpieczenia Umowa dodatkowa – Indywidualne Konto Emerytalne* kod: OWU/IK12/2/2012. Z kolei, w drodze uchwały Zarządu Spółki Nr [...] z dnia 16 maja 2012 r., z dniem 17 maja 2012 r. weszły w życie *Ogólne Warunki Ubezpieczenia dla IKE jako umowy dodatkowej do umowy ubezpieczenia BEST INVEST* (OWU/IK03/1/2012). Nowe wzorce umowne nie zawierają postanowień zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu w pkt. 1, 6 i 7 postanowienia z dnia 30 stycznia 2012 r. o wszczęciu postępowania.

/dowód: uchwała Zarządu Spółki Nr 112/2012 z dnia 5 października 2012 r. z załącznikami, uchwała Zarządu Spółki Nr 70/2012 z dnia 16 maja 2012 r. z załącznikiem – karty 190-219 i 220-225 akt administracyjnych/

Ww. ogólne warunki ubezpieczenia są jedynymi wzorcami umowy, które ING TUnŻ S.A. wykorzystuje do zawierania umów dotyczących IKE.

/dowód: oświadczenie Spółki zawarte w piśmie z dnia 29 października 2012 r. – karty 187-188 akt administracyjnych/

Przychody ING TUnŻ S.A. w 2011 r. (tj. suma składek przypisanych brutto w roku obrotowym wykazana w technicznym rachunku ubezpieczeń za rok 2011 sporządzonym zgodnie z przepisami o rachunkowości dotyczącymi zakładów ubezpieczeń) wyniosły [...].

/dowód: Techniczny rachunek ubezpieczeń na życie za rok 2011 – karta 182 akt administracyjnych/

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Naruszenie interesu publicznego

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa UOKiK, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło, pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa UOKiK, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Spółki. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa UOKiK działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Naruszenie zakazu z art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje możliwość kontroli przez Prezesa UOKiK działań przedsiębiorców podejmowanych w stosunkach prawnych z konsumentami, wprowadzając mechanizmy ochrony tzw. zbiorowych interesów konsumentów. Definiując w art. 4 pkt 12 pojęcie konsumenta ustawa odsyła do art. 22¹ k.c., zgodnie z którym konsumentem jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Materialnoprawną podstawę do oceny działań przedsiębiorcy w powyższym aspekcie stanowi przepis art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z jego ust. 1, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy (art. 24 ust. 2 ustawy). Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów (art. 24 ust. 3 ustawy). Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców.

Przepis art. 24 ust. 2 ww. ustawy zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za praktykę naruszającą zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił: stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Jak wynika z powyższego, dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest wykazanie, iż spełnione zostały kumulatywnie trzy przesłanki:

- 1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
- 2) działanie to jest bezprawne;
- 3) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

1) Status przedsiębiorcy

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z jej art. 4 pkt 1, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.), a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 – na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

ING TUnŻ S.A. jest spółką prawa handlowego wpisaną do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000025443, prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą, której przedmiotem są m.in. ubezpieczenia na życie, a także pozostała działalność wspomagająca ubezpieczenia i fundusze emerytalne. Nie ulega zatem wątpliwości, iż posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Oznacza to, że przy wykonywaniu działalności gospodarczej Spółka podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

2) Bezprawność działania

Drugą z przesłanek koniecznych dla stwierdzenia naruszenia art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest bezprawność działań podejmowanych przez przedsiębiorcę.

Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co do zasady, nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Przepisy te w większości mają bowiem charakter procesowy. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktów prawa powszechnie obowiązującego, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Bezprawność, do której odwołał się ustawodawca definiując pojęcie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, należy zatem rozumieć jako sprzeczność z prawem. Jako sprzeczne z prawem kwalifikuje się zachowania sprzeczne z nakazem

zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, a także w umowie międzynarodowej oraz akcie prawa unijnego, mających bezpośrednio zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są nadto: czyny zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnoprawnym, zawartymi w aktach normatywnych z zakresu prawa cywilnego i administracyjnego. Przedsiębiorca dopuszcza się zatem działań sprzecznych z prawem wówczas, gdy podejmuje działania niezgodne z przepisami, jak i wtedy, gdy nie dopełnia ciążącego na nim prawnego obowiązku. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy, a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Przenosząc powyższe zważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, co następuje.

Mając na uwadze powyższe wyjaśnienia odnoszące się do pojęcia bezprawności w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy podkreślić, że do uznania określonych działań podejmowanych przez przedsiębiorcę za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów nie jest konieczne przypisanie tym działaniom znamion wymienionych w art. 24 ust. 2 pkt 1-3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jak już zostało powiedziane, wskazane w tych przepisach praktyki stanowią jedynie przykładowe wyliczenie. Możliwe jest więc stwierdzenie stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów spoza otwartego katalogu określonego w art. 24 ust. 2 pkt 1-3 ww. ustawy. Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

W związku z tym, podnoszone przez ING TUnŻ S.A. argumenty mające na celu wykazanie, iż zakwestionowane przez Prezesa UOKiK działania Spółki nie polegają na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, nie naruszają obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji ani też nie stanowią nieuczciwej praktyki rynkowej lub czynu nieuczciwej konkurencji, pozostają bez znaczenia dla podjętego rozstrzygnięcia.

Ad I sentencji decyzji

ING TUnŻ S.A. m.in. w art. 22 ust. 8 wzorca umownego pod nazwą *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1)* dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011), wykorzystywanego do zawierania z konsumentami umów o prowadzenie IKE, zawarło postanowienie o brzmieniu:

Ubezpieczycielowi przysługuje prawo wypowiedzenia umowy ubezpieczenia w razie stwierdzenia naruszenia obowiązku udzielania, przed zawarciem umowy głównej, zgodnych z prawdą, pisemnych odpowiedzi na pytania Ubezpieczyciela zawarte we wniosku

o ubezpieczenie i w innych dokumentach. W takim przypadku okres wypowiedzenia wynosi 60 dni, licząc od dnia, w którym Oszczędzającemu doręczono pismne oświadczenie Ubezpieczyciela o wypowiedzeniu umowy IKE.

W opinii Prezesa Urzędu, treść ww. postanowienia narusza art. 815 i art. 830 k.c. Zgodnie z przepisami k.c. opisane w ww. klauzuli naruszenie przez konsumenta obowiązku informacyjnego wobec zakładu ubezpieczeń wywołuje skutki określone w art. 815 k.c. W myśl wskazanego przepisu ubezpieczający obowiązany jest podać do wiadomości ubezpieczyciela wszystkie znane sobie okoliczności, o które ubezpieczyciel zapytywał w formularzu oferty albo przed zawarciem umowy w innych pismach (§ 1). Ubezpieczyciel nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem paragrafów poprzedzających nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia paragrafów poprzedzających doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że wypadek przewidziany umową i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym (§ 3). Zatem konsekwencją zatajenia przez ubezpieczającego okoliczności, o które zapytywał zakład ubezpieczeń, jest wyłączenie odpowiedzialności tego ostatniego za ich skutki. Jednakże wyłączenie to następuje jedynie w pewnej szczególnej sytuacji, gdy wypadek jest skutkiem zatajonych, nieprawdziwych okoliczności. Odpowiedzialność ubezpieczyciela jest natomiast utrzymana w razie zajścia wypadku będącego następstwem innych okoliczności. Tylko w sytuacji, gdyby do naruszenia obowiązku informowania ubezpieczyciela doszło z winy umyślnej, należałoby przyjąć, że wypadek jest konsekwencją zatajonych (nieprawdziwych) informacji, a i to – wyłącznie w razie wątpliwości.

Należy zauważyć, że art. 815 k.c. jest przepisem bezwzględnie obowiązującym. W przypadku naruszenia przez konsumenta obowiązku informacyjnego, nie przewiduje on możliwości wypowiedzenia umowy przez ubezpieczyciela, czyli pozbawienia konsumenta ochrony ubezpieczeniowej, a jedynie wyłączenie tej ochrony w pewnych okolicznościach. Zatem określenie w umowie innych niż we wskazanym przepisie skutków naruszenia przez konsumenta obowiązku informacyjnego jest działaniem z nim sprzecznym¹ i bezprawnym.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że powyższa klauzula przewiduje możliwość wypowiedzenia przez ubezpieczyciela umowy ubezpieczenia na życie. Jednocześnie art. 830 § 3 k.c. stanowi, że ubezpieczyciel może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia na życie jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie. Tymczasem okoliczność wskazana w ww. postanowieniu nie stanowi ustawowej podstawy wypowiedzenia, co można uznać za naruszenie art. 830 § 3 k.c.

Zważywszy, że Spółka w toku postępowania wykazywała, iż treść postanowienia przytoczonego w punkcie I sentencji decyzji nie narusza przepisów ustawy o ike ani ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK uznał za zasadne odniesienie się do stanowiska ING TUnŻ S.A. w tym zakresie.

Zakład ubezpieczeń pozyskuje informacje niezbędne do prawidłowego oszacowania ryzyka ubezpieczeniowego i odpowiedniego określenia wysokości składki ubezpieczeniowej przede wszystkim od ubezpieczającego. Ubezpieczyciel opierając kalkulacje na tych danych zakłada, że są one rzetelne i prawdziwe. Stąd umowa ubezpieczenia na życie jest określana

¹ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2003 r., sygn. akt: I CK 168/02 oraz z dnia 25 maja 2002 r., sygn. akt: I KKN 70/00.

w literaturze mianem kontraktu najwyższego zaufania². Z powyższym wiąże się ciężący na ubezpieczającym tzw. obowiązek deklaracji ryzyka, który stanowi wyraz ogólnej zasady lojalności ubezpieczającego wobec zakładu ubezpieczeń.

Prezes Urzędu zgadza się z ING TUnŻ S.A. co do tego, że przepisy dotyczące ubezpieczeń na życie służą dochowaniu wspomnianej zasady lojalności. Ochrona tej zasady została wskazana przez Spółkę jako uzasadnienie stosowania w umowach z konsumentami zakwestionowanego przez Prezesa UOKiK postanowienia. Wypada jednakże zauważyć, iż postanowienie to przewiduje surowsze sankcje za naruszenie przez konsumenta obowiązku deklaracji ryzyka niż na to zezwalają bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa, tj. art. 815 § 3 k.c. Tymczasem nie sposób przyjąć, że zakład ubezpieczeń, nawet powołując się na ochronę zasady lojalności, jest uprawniony w ogólnych warunkach ubezpieczenia wyłączać regulacje ustawowe. Klauzule sprzeczne z przepisami k.c. dotyczącymi umów ubezpieczenia są w myśl art. 807 k.c. nieważne, a ich stosowanie w umowach z konsumentami należy określić jako bezprawne działanie przedsiębiorcy w rozumieniu art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W ocenie Prezesa Urzędu, argumentacja wskazująca na celowość wprowadzenia do umów z konsumentami zakwestionowanej klauzuli z uwagi na przeciwdziałanie przestępczości i wyłudzeniom w ubezpieczeniach oraz ochronę uczciwych konsumentów, nie zasługuje na uwzględnienie. Odpowiednie zabezpieczenie przed nieuczciwym, nielojalnym postępowaniem ubezpieczających wprowadził wskazywany już wyżej art. 815 § 3 k.c. Skoro ustawodawca nie przewidział w nim surowszych sankcji, takich jak możliwość wypowiedzenia umowy przez ubezpieczyciela, to znaczy, że obowiązujące regulacje uznał za wystarczające.

Należy również pamiętać, że ustawodawca ustanawiając przepisy dotyczące umowy ubezpieczenia na życie w obowiązującym kształcie wyważył interesy obu stron tej umowy. W związku z tym prawnie chronionym interesem w ramach stosunku ubezpieczenia jest nie tylko obowiązek lojalności ubezpieczającego wobec ubezpieczyciela, na który powołuje się ING TUnŻ S.A. Oprócz niego do umów ubezpieczenia na życie odnoszą się również inne reguły, w szczególności leżąca w interesie ubezpieczającego zasada ochrony trwałości stosunku ubezpieczenia na życie³. Jej istotą jest m.in. ograniczenie możliwości wypowiedzenia umowy ubezpieczenia na życie przez ubezpieczyciela do wypadków wskazanych w ustawie (na marginesie można wskazać, że w obecnym stanie prawnym nie zostały określone takie sytuacje), co zostało zapisane w art. 830 § 3 k.c.

Jak z tego wynika, Spółka zastrzegając na swoją rzecz uprawnienie do wypowiedzenia umowy w razie naruszenia przez konsumenta obowiązku deklaracji ryzyka, nie tylko wykroczyła poza ustawowo wytyczony katalog możliwych do zastosowania sankcji za złamanie zasady lojalności, ale też naruszyła zasadę ochrony trwałości stosunku ubezpieczenia. Z jednej strony takie ukształtowanie zobowiązania jest niekorzystne dla ubezpieczającego, ponieważ pozbawia go gwarancji trwałości ochrony ubezpieczeniowej. Wypowiedzenie umowy ubezpieczenia na życie powoduje, że nie jest on objęty jakkolwiek

² Tak m.in. J. Nawracała [w:] *Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Komentarz*. Tom II *Prawo o kontraktach w ubezpieczeniach. Komentarz do przepisów i wybranych wzorców umów* pod red. Z. Brodeckiego, M. Glicza, M. Serwach; Lex 2010; M. Szczepańska *Ubezpieczenia na życie. Aspekty prawne*, Oficyna 2008 r., s. 86

³ M. Orlicki, J. Pokrzywniak *Umowa ubezpieczenia. Komentarz do nowelizacji kodeksu cywilnego*, Oficyna 2007 r.

ochroną ubezpieczeniową. Co prawda może zawrzeć kolejną umowę ubezpieczenia na życie, aczkolwiek taka umowa zawierana byłaby w odmiennych okolicznościach, co mogłoby stawiać konsumenta w sposób nieuzasadniony w dużo bardziej niekorzystnej sytuacji. Należy mieć na uwadze, iż im starszy jest konsument, tym krótszy prawdopodobny okres udzielania mu ochrony przez zakład ubezpieczeń. Z uwagi na długoterminowy charakter umowy ubezpieczenia na życie, możliwy jest nawet kilkudziesięcioletni odstęp pomiędzy zawarciem obu umów. W związku z tym, składka ustalona w później zawartej umowie z reguły będzie wyższa niż składka opłacana z tytułu umowy wcześniejszej. Z drugiej strony ING TUnŻ S.A., poprzez stosowanie w umowach zakwestionowanego postanowienia, uzyskało możliwość zakończenia swojej odpowiedzialności w sytuacji, gdy nie wystąpił wypadek ubezpieczeniowy. Jest to rozwiązanie korzystne z punktu widzenia Spółki, ponieważ spełniane przez nią świadczenie (w zamian za opłacone składki) ogranicza się do ponoszenia ryzyka zajścia wypadku ubezpieczeniowego (do momentu rozwiązania umowy na skutek wypowiedzenia), nie następuje natomiast wypłata sumy ubezpieczenia. Tymczasem zakład ubezpieczeń zawierając umowę ubezpieczenia na życie powinien liczyć się z koniecznością wypłaty sumy ubezpieczenia także w sytuacji, gdy ubezpieczający nie podał do jego wiadomości wszystkich znanych sobie okoliczności, o które ubezpieczyciel zapytywał, a wypadek ubezpieczeniowy nie był skutkiem tych okoliczności. Co więcej, zgodnie z art. 834 k.c., jeżeli do wypadku doszło po upływie lat trzech od zawarcia umowy ubezpieczenia na życie, ubezpieczyciel nie może podnieść zarzutu, że przy zawieraniu umowy podano wiadomości nieprawdziwe, w szczególności że zatajona została choroba osoby ubezpieczonej. Umowa lub ogólne warunki ubezpieczenia mogą skrócić powyższy termin. ING TUnŻ S.A. powinno uwzględnić powyższe regulacje przy zawieraniu umów z konsumentami. Ponoszone z tego tytułu ryzyko może mieć przełożenie na wysokość składki ubezpieczeniowej, nie może jednak dochodzić do sytuacji, w której Spółka całkowicie rozwiązuje umowę z konsumentem.

Prezes Urzędu nie podziela stanowiska ING TUnŻ S.A., zgodnie z którym, ponieważ umowa o prowadzenie IKE jest umową zawieraną na czas określony, to, w myśl art. 812 § 5 k.c., ubezpieczyciel może ją wypowiedzieć nie tylko w przypadkach wskazanych w ustawie, ale także z ważnych powodów określonych w umowie lub ogólnych warunkach ubezpieczenia. Niezależnie od tego, na jaki czas zawierana jest umowa o prowadzenie IKE (nie jest to w doktrynie przedmiotem jednoznacznej oceny⁴), art. 812 § 5 k.c. zamieszczony wśród przepisów ogólnych dotyczących umów ubezpieczenia, nie znajduje do niej zastosowania. Umowa ta należy bowiem do kategorii umów ubezpieczenia osobowego, których wypowiedzenie zostało poddane szczególnej regulacji art. 830 k.c. – odmiennej niż art. 812 § 5 k.c. Jak już zostało wyżej podniesione, każdy przypadek, w którym możliwe jest wypowiedzenie umowy ubezpieczenia na życie przez ubezpieczyciela musi mieć wyraźną podstawę ustawową⁵.

Powyższe argumenty pozwalają na uznanie, że zarzut bezprawności działania Spółki został udowodniony.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie I sentencji decyzji.

⁴ Za przyjęciem nieokreślonego czasu obowiązywania umowy ubezpieczenia na życie opowiada się np. M. Szczepańska *Ubezpieczenia na życie. Aspekty prawne*, Oficyna 2008 r., s. 255

⁵ M. Orlicki, J. Pokrzywniak *Umowa ubezpieczenia. Komentarz do nowelizacji kodeksu cywilnego*, Oficyna 2007 r.

Ad II sentencji decyzji

ING TUnŻ S.A. m.in. we wzorcu umownym pod nazwą *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1)* dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011), wykorzystywanym do zawierania z konsumentami umów o prowadzenie IKE, zawarło następujące postanowienia:

1. *W przypadku gdy umowa główna trwa krócej niż 1 rok polisowy regularna składka IKE może jedynie powiększyć składkę podstawową (art. 8 ust. 2);*
2. *(...) Wpłata zadeklarowana przez Oszczędzającego jako regularna składka IKE, dokonana przed dniem wpłacenia zaległych składek całkowitych, zostanie zaliczona przez Ubezpieczyciela na poczet zaległych składek całkowitych (art. 9 ust. 9 zd. 2);*
3. *Ubezpieczyciel w pierwszej kolejności zaliczy otrzymaną nieregularną składkę IKE lub jej część na poczet składek całkowitych wymagalnych w dniu rejestracji wpłaty nieregularnej składki IKE, począwszy od składki całkowitej najdawniej wymagalnej (art. 11 ust. 2).*

W opinii Prezesa Urzędu, treść ww. postanowień narusza art. 29 ust. 1 ustawy o ike. W myśl wymienionego przepisu zakład ubezpieczeń nie może pokrywać kosztów ochrony ubezpieczeniowej z części składki ubezpieczeniowej, stanowiącej wpłatę na IKE. Nie może tego czynić zarówno przed przeliczeniem tej wpłaty na jednostki ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego, jak też po dokonaniu takiego przeliczenia⁶.

Należy wyjaśnić, że do zawieranych przez ING TUnŻ S.A. z konsumentami umów o prowadzenie IKE znajduje zastosowanie kilka wzorców umownych. Przede wszystkim wzorzec określany jako załącznik do ogólnych warunków ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, ale również, w pewnym zakresie, same ogólne warunki ubezpieczenia z funduszem kapitałowym. Z postanowień wskazanych wzorców wynikają przyjęte przez Spółkę reguły przeznaczania wpłacanych przez konsumentów składek na różne cele.

W rozumieniu wzorca, z którego pochodzą przytoczone postanowienia (tj. *Załącznika do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym - kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1*, dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r.; kod: OWU/IKE1/1/2011), na składkę całkowitą składa się m.in. składka podstawowa oraz regularna składka IKE (art. 1 pkt 13 tego wzorca). Składka podstawowa jest alokowana w fundusze, tzn. jest to kwota, za którą kupuje się jednostki uczestnictwa w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych dopisywane do rachunku głównego (art. 1 pkt 11 wzorca). Z kolei część jednostek uczestnictwa jest odpisywana z rachunku głównego z tytułu udzielanej ochrony ubezpieczeniowej (tzw. opłata za ryzyko ubezpieczeniowe), co wynika m.in. z art. 21 ust. 1 *Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa”* (kod: OWU/FIR1/1/2010), które – jako obowiązujące od 30 czerwca 2010 r. – były wykorzystywane do zawierania umów głównych ubezpieczenia do dnia 24 lutego 2011 r. (czyli do momentu wejścia w życie *Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa”* (kod: OWU/FIR1/2/2011) – obowiązujących od 25 lutego 2011 r.).

⁶ A. Kopeć, K. Niziołek, P. Paczkowski *Indywidualne konta emerytalne. Komentarz*, Warszawa 2004 r., Wyd. 1.

W ramach opisanego wyżej mechanizmu zakwestionowana w pkt. 3 postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt II ppkt 1 sentencji decyzji) klauzula przewiduje sytuację, w której składka IKE jest traktowana jak składka podstawowa. Zakupione za nią jednostki uczestnictwa w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych są dopisywane, zamiast do wyodrębnionego rachunku IKE, do rachunku głównego, z którego pobierane są środki na sfinansowanie opłaty za ryzyko ubezpieczeniowe. Zatem, ze składki IKE pokrywane są koszty ochrony ubezpieczeniowej, co narusza bezwzględnie obowiązujący przepis art. 29 ust. 1 ustawy o ike. Odbywa się to pośrednio, tzn. dopiero po zakupie za tę składkę jednostek uczestnictwa, a następnie umorzeniu ich części z przeznaczeniem na pokrycie opłaty za ryzyko ubezpieczeniowe, co zostało wskazane w uzasadnieniu postanowienia o wszczęciu postępowania.

Natomiast klauzula zakwestionowana w pkt. 4 postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt II ppkt 2 sentencji decyzji) przewiduje zaliczenie, w określonej sytuacji, regularnej składki IKE na poczet zaległych składek całkowitych. Również w tym przypadku, w ocenie Prezesa UOKiK, dochodzi do naruszenia art. 29 ust. 1 ustawy o ike. Środki, które konsument wpłaca jako regularną składkę IKE powinny być w całości przeznaczone na zakup jednostek uczestnictwa w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych dopisywanych do rachunku IKE. Tymczasem, w myśl zakwestionowanego postanowienia, środki te są traktowane jak składka całkowita. Biorąc pod uwagę, że na tę ostatnią, oprócz regularnej składki IKE, składa się również składka podstawowa, to, zdaniem Prezesa Urzędu, część regularnej składki IKE jest przeznaczana na opłacenie składki podstawowej, czyli na zakup jednostek uczestnictwa w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych dopisywanych do rachunku głównego, z którego w dalszej kolejności pobierane są środki na sfinansowanie opłaty za ryzyko ubezpieczeniowe. W ten sposób koszty ochrony ubezpieczeniowej (opłata za ryzyko ubezpieczeniowe) są pokrywane z części składki ubezpieczeniowej stanowiącej wpłatę na IKE.

Klauzula zakwestionowana w pkt. 5 postanowienia o wszczęciu postępowania (pkt II ppkt 3 sentencji decyzji) odnosi się do nieregularnej składki IKE, obligując ubezpieczyciela do jej zaliczenia, w określonej sytuacji, na poczet składek całkowitych wymagalnych w dniu rejestracji wpłaty nieregularnej składki IKE. Zatem również w tym przypadku stosowane przez ING TUnŻ S.A. postanowienie przewiduje przeznaczenie wpłaty na IKE na składkę całkowitą, a więc także na będącą jej elementem składkę podstawową. W konsekwencji, za część składki IKE, która zasila składkę podstawową, dokonywany jest zakup jednostek uczestnictwa w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych dopisywanych do rachunku głównego. Ponieważ środki pobierane przez Spółkę z tytułu opłaty za ryzyko ubezpieczeniowe pochodzą z tego właśnie rachunku, to, w ocenie Prezesa Urzędu, wpłata na IKE, przynajmniej w części, służy finansowaniu kosztów ochrony ubezpieczeniowej.

Prezes UOKiK jest zdania, że klauzule umowne sformułowane w opisany powyżej sposób naruszają bezwzględnie obowiązujący przepis art. 29 ust. 1 ustawy o ike. Zważywszy jednak, że Spółka w toku postępowania wykazywała, iż treść postanowień przytoczonych w punkcie II sentencji decyzji nie narusza przepisów ustawy o ike ani ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu uznał za zasadne odniesienie się do stanowiska ING TUnŻ S.A. w tym zakresie.

a) pkt II ppkt 1 sentencji decyzji

Spółka przedstawiła wyjaśnienia odnoszące się do specyficznej, przyjętej w ogólnych warunkach ubezpieczenia konstrukcji oferowanego produktu polegającej na tym, że zawarcie umowy o prowadzenie IKE do istniejącej już umowy głównej, nie musi się wiązać ze skokowym wzrostem regularnych płatności konsumenta z tytułu umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, ponieważ składka IKE może zostać wydzielona ze składki opłacanej za umowę główną, co spowoduje odpowiednie zmniejszenie tej ostatniej. ING TUnŻ S.A. wskazało, że powyższy mechanizm umożliwia dostosowanie składki płaconej przez ubezpieczającego do jego aktualnej sytuacji finansowej i motywuje go do oszczędzania w ramach IKE. Jednakże, według Spółki, jego zastosowanie, nie jest możliwe w pierwszym roku polisowym. ING TUnŻ S.A. podniosło, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie ma informować o tym konsumentów i wytyczać granice zastosowania korzystnego dla nich mechanizmu.

Powyższe argumenty nie są, w ocenie Prezesa Urzędu, przekonujące. Mechanizm stosowany przez Spółkę może być w istocie zachęcający dla konsumenta i niewykluczone, że właśnie ta okoliczność oraz chęć poinformowania klienta o sposobie funkcjonowania produktu była głównym powodem zamieszczenia kwestionowanej klauzuli w treści wzorca umowy. Należy jednak zauważyć, że kwalifikacja zachowania przedsiębiorcy jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów jest oderwana od winy przedsiębiorcy, a nawet jego świadomości⁷. Motywacja ING TUnŻ S.A. pozostaje więc bez znaczenia dla oceny zgodności stosowanego w umowach z konsumentami postanowienia z art. 29 ust. 1 ustawy o ike, a także z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Spółka może sięgać po rozmaite zachęty, które zwiększą zainteresowanie konsumentów jej ofertą, ale musi to czynić z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa. Co prawda klauzula nie stanowi dosłownie, że regularna składka IKE w pierwszym roku polisowym będzie służyła pokrywaniu kosztów ochrony ubezpieczeniowej, ale wynika to z opisanego wyżej, przyjętego przez Spółkę modelu funkcjonowania produktu IKE, w tym zasad przepływu środków, które ostatecznie stanowią źródło pokrycia opłaty za ryzyko ubezpieczeniowe.

ING TUnŻ S.A. wskazało także, że konsument zawierając umowę o prowadzenie IKE w trakcie pierwszego roku polisowego deklaruje, że regularna składka IKE będzie dodana do dotychczasowej składki całkowitej, co wskazuje na odrębny charakter składki IKE od składki podstawowej z tytułu umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Prezes UOKiK jest jednak zdania, że z treści zakwestionowanego postanowienia wynika wprost co innego. Stanowi ono, że w przypadku gdy umowa główna trwa krócej niż 1 rok polisowy regularna składka IKE może jedynie powiększyć składkę podstawową (która stanowi źródło środków przeznaczanych następnie na opłatę za ryzyko ubezpieczeniowe), a nie – jak stara się wykazać ING TUnŻ S.A. – składkę całkowitą.

Prezes Urzędu ocenia również, że przedstawiona przez ING TUnŻ S.A. argumentacja dotycząca sposobu obliczania wysokości opłaty za ryzyko ubezpieczeniowe rozmija się z postawionym Spółce zarzutem. Wymaga zaznaczenia, że opisane przez ING TUnŻ S.A. zasady kalkulacji tej opłaty, zgodnie z którymi wraz ze wzrostem wartości rachunku IKE, jako wydzielonego rachunku w ramach rachunku głównego, maleje suma na ryzyku (różnica

⁷ D. Miąsik [w:] „*Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*” pod red. prof. T. Skocznego, Wyd. CH Beck, Warszawa 2009 r., s. 952.

między gwarantowaną sumą ubezpieczenia a wartością rachunku głównego) stanowiąca podstawę do obliczenia opłaty za ryzyko ubezpieczeniowe, wskazują jedynie na zmniejszenie obciążenia kosztem ochrony ubezpieczeniowej pozostałej ubezpieczeniowej części (wartości) rachunku głównego. Nie świadczą natomiast o tym, że nie ma miejsca pokrywanie kosztów ochrony ubezpieczeniowej ze składki IKE. Wręcz przeciwnie, powiązanie wysokości opłaty za ryzyko z wartością rachunku IKE, może budzić pod tym względem wątpliwości, ponieważ wzrost wartości tego rachunku wydaje się powodować przeniesienie ciężaru ochrony ubezpieczeniowej na składkę IKE.

Ponadto, należy odnotować, że Spółka przedłożyła zanonimizowane zestawienie składek wpłaconych przez jednego ubezpieczającego, sporządzone według stanu na dzień 17 maja 2012 r., które miało służyć wykazaniu, iż ING TUnŻ S.A. w praktyce respektuje zakaz ustanowiony w art. 29 ust. 1 ustawy o ike. Warto zwrócić uwagę, że Spółka podnosząc, iż jej rzeczywista działalność nie narusza art. 29 ust. 1 ustawy o ike, powołuje się na stosowane przez nią w praktyce zasady funkcjonowania produktu, które są sprzeczne z treścią określonego w pkt. II ppkt 1 sentencji decyzji postanowienia. Okoliczność, że według ING TUnŻ S.A., na jego korzyść przemawia faktyczne niestosowanie się do zakwestionowanej klauzuli, zdaje się potwierdzać stanowisko o jej wadliwości.

b) pkt II ppkt 2 sentencji decyzji

W ocenie Prezesa Urzędu, określona w zakwestionowanym postanowieniu kolejność zaliczania wpłat regularnej składki IKE na poszczególne cele, jest nieprawidłowa, pomimo tego że – na co wskazało ING TUnŻ S.A. – składka ta jest częścią składki całkowitej. Klauzula nie precyzuje bowiem, na jaką część tej ostatniej Spółka zaliczy wpłatę regularnej składki IKE. W tej sytuacji możliwe jest przeznaczenie środków, które powinny zasilić wyodrębniony rachunek IKE, na składkę podstawową. Warto zauważyć, że gdyby wpłata regularnej składki IKE była zaliczana jedynie na poczet tej części składki całkowitej, która stanowi składkę IKE, wówczas przedmiotowe postanowienie byłoby zbędne.

Prezes UOKiK nie podziela także poglądu ING TUnŻ S.A., iż zakwestionowane postanowienie jest korzystne dla konsumenta, ponieważ chroni go przed rozwiązaniem umowy ubezpieczenia na podstawie art. 830 § 2 k.c., a co za tym idzie także umowy o prowadzenie IKE.

Po pierwsze, rozwiązanie umowy w trybie art. 830 § 2 k.c. dochodzi do skutku pod warunkiem, że Spółka, stosownie do brzmienia ww. przepisu, wezwie konsumenta do zapłaty zaległych składek całkowitych w dodatkowym terminie. W wezwaniu powinno znaleźć się pouczenie o skutkach niezapłacenia składki całkowitej. Zatem konsument ma świadomość, czym grozi utrzymywanie wskazanych zaległości. Ostateczna decyzja co do tego, czy rozwiązanie umowy ubezpieczenia jest niekorzystne dla ubezpieczonego, powinna należeć właśnie do niego. W przeciwnym razie zostaje on pozbawiony prawa do samodzielnego decydowania o kontynuacji umowy bądź jej zakończeniu. Ingerencja Spółki uniemożliwia mu także dokonanie swobodnego wyboru co do sposobu zadysponowania należącymi do niego środkami. Dlatego przedmiotowe rozwiązanie nie może, w opinii Prezesa UOKiK, zostać ocenione jako korzystne dla konsumenta.

Po drugie, zdaniem Prezesa Urzędu, nietrafny jest podniesiony przez ING TUnŻ S.A. argument, że zakwestionowane postanowienie jest korzystne dla konsumenta, ponieważ służy stabilności ochrony ubezpieczeniowej oraz trwałości umowy dodatkowej o prowadzenie IKE.

Z art. 830 § 2 k.c. wynika, że w braku odmiennego zastrzeżenia umowę uważa się za wypowiedzianą przez ubezpieczającego, jeżeli ten zalega z zapłatą składki ubezpieczeniowej, mimo uprzedniego otrzymania wezwania do jej uiszczenia w dodatkowym terminie, przy czym odmiennie zastrzeżenie nie może wskazywać, na wypowiedzenie po stronie ubezpieczyciela, gdyż zabrania tego art. 830 § 3 k.c. Zatem w opisaney sytuacji (odmiennie niż w przypadku postanowienia przytoczonego w pkt. I sentencji decyzji) to ubezpieczający, a nie ubezpieczyciel wypowiada umowę. Czyni to w sposób dorozumiany⁸. Wymaga zaznaczenia, że zasada ochrony trwałości stosunku ubezpieczenia ma udaremnić działania ubezpieczyciela nakierowane na zakończenie stosunku prawnego ubezpieczenia, nie zaś wpływać na skuteczność działań ubezpieczającego, ponieważ ten, zgodnie z art. 830 § 1 k.c., może wypowiedzieć umowę w każdym czasie⁹. Warto również zaznaczyć, że rozwiązanie samej umowy o prowadzenie IKE nie musi rodzić negatywnych konsekwencji finansowych po jego stronie. Może być ono poprzedzone złożeniem przez oszczędzającego dyspozycji wypłaty transferowej, która nie skutkuje zwrotem środków w rozumieniu ustawy o ike.

Po trzecie, postanowienie określone w pkt. II ppkt 2 sentencji decyzji można charakteryzować jako korzystne dla ING TUnŻ S.A., ponieważ chroni je przed utratą klientów i umożliwia mu utrzymanie stosunków umownych, które są źródłem przychodów z prowadzonej działalności gospodarczej. Jednocześnie Spółka nie ma możliwości stosowania zakwestionowanej klauzuli w stosunku do konsumentów, z którymi zawarło tylko umowę główną, bez umowy o prowadzenie IKE. Ponieważ konsumenci ci opłacają jedynie składkę podstawową, to ING TUnŻ S.A. nie ma dostępu do należących do nich innych środków i nie może po nie sięgać, aby utrzymać umowę główną.

Dlatego, przyznając sobie na mocy zakwestionowanego postanowienia prawo decydowania o przeznaczeniu wpłat dokonywanych przez oszczędzającego z tytułu umowy IKE, Spółka nie działa na korzyść konsumenta, lecz wykorzystuje środki wpłacane z innego niż umowa główna tytułu, aby nie dopuścić do rozwiązania stosunku ubezpieczenia.

Bezprawności działania ING TUnŻ S.A. nie wyłączają również podnoszone przez nie okoliczności związane z praktycznymi aspektami mechanizmu opłacania składek przez konsumentów (opłacanie składek za umowę główną i IKE w ramach jednej czynności – jednego przelewu pieniężnego). Opłacanie składek za umowę główną i za umowę IKE powinno być tak zorganizowane, aby nie dochodziło do naruszenia przepisów ustawowych. Przepis art. 29 ust. 1 ustawy o ike, który jest szczególny w stosunku do regulacji k.c. dotyczącej umowy ubezpieczenia, definitywnie rozdziela tę umowę na część zapewniającą pokrycie ryzyka ubezpieczeniowego oraz na część inwestycyjną związaną z prowadzeniem rachunku IKE. Wyklucza to przeznaczanie składek IKE, choćby w niewielkim zakresie, na pierwszą z wymienionych części, ponieważ w jej ramach pobierana jest opłata za ryzyko ubezpieczeniowe. Rozgraniczeniu umowy o prowadzenie IKE w formie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym na dwie wskazane części służy,

⁸ B. Kęszycka [w:] Z. Brodecki (red.), M. Glicz (red.), M. Serwach (red.), A. Brodecka-Chamera, D. Fuchs, B. Janyga, B. Kęszycka, K. Malinowska, J. Nawracała, E. Sodolska, P. Sukiennik, E. Wieczorek *Prawo ubezpieczeń gospodarczych. Komentarz. Tom II. Prawo o kontraktach w ubezpieczeniach. Komentarz do przepisów i wybranych wzorców umów*, LEX 2010 r.

⁹ M. Orlicki, J. Pokrzywniak *Umowa ubezpieczenia. Komentarz do nowelizacji kodeksu cywilnego*, Oficyna 2007 r.

oprócz art. 29 ust. 1 ustawy o ike, także inne jej uregulowania. Przykładowo, art. 9 ust. 1 pkt 2 tej ustawy wprowadza jako obligatoryjny element umowy określenie sposobu oznaczenia dyspozycji dotyczących środków gromadzonych na IKE, a art. 20 nakazuje oznakowywać wszystkie dyspozycje oszczędzającego dotyczące środków gromadzonych na IKE w sposób umożliwiający ich identyfikację. W tym kontekście nie może stanowić usprawiedliwienia dla stwierdzonej praktyki uproszczenie dokonywanych przez konsumenta operacji finansowych polegające na nierozdzielaniu składanych przez niego dyspozycji dotyczących IKE od pozostałych dyspozycji związanych z umową ubezpieczenia. Spółka może przyjąć dowolny sposób oznaczania dyspozycji, byle tylko zapewnione zostało wyróżnienie dyspozycji oszczędzającego na IKE spośród dyspozycji składanych przez innych oszczędzających oraz innych dyspozycji składanych przez tego samego oszczędzającego¹⁰. Dodatkowo, Prezes Urzędu zauważa, że prawidłowe wyróżnienie przedmiotowych dyspozycji wykluczyłoby przedstawione przez Spółkę komplikacje związane z ich realizacją, takie jak niezgodne z wolą oszczędzającego kwalifikowanie wpłat i wynikające z tego roszczenia odszkodowawcze względem ING TUnŻ S.A., czy też pomyłki konsumentów.

W opinii Prezesa UOKiK, wyrażenie przez konsumenta przy zawieraniu umowy zgody na stosowanie przez Spółkę określonego w pkt. II ppkt 2 sentencji decyzji postanowienia, nie wpływa na ustalenie, że praktyka ING TUnŻ S.A. narusza przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Cechą charakterystyczną umów zawieranych przy użyciu wzorca umownego jest bowiem przystąpienie przez słabszą stronę obrotu do umowy o z góry ustalonej treści. Konsument nie ma możliwości negocjowania z przedsiębiorcą brzmienia poszczególnych jej postanowień. Jeżeli nie odpowiada mu kształt zaproponowanej przez profesjonalistę umowy, może jedynie zrezygnować z jej zawarcia. Ponadto, konsument godząc się na treść umowy nie zawsze jest w stanie prawidłowo ją ocenić. W przeciwieństwie do przedsiębiorcy z reguły nie ma wystarczającej do tego wiedzy i doświadczenia. Dlatego przedsiębiorca z łatwością może wykorzystać wynikającą z tej dysproporcji przewagę ze szkodą dla konsumenta.

c) pkt II ppkt 3 sentencji decyzji

ING TUnŻ S.A. odniosło stanowisko dotyczące postanowienia zakwestionowanego w pkt. II ppkt 2 sentencji decyzji także do postanowienia określonego w jej pkt. II ppkt 3. Dlatego w tym miejscu należy powtórzyć uzasadnienie decyzji przedstawione przez Prezesa Urzędu w ramach pierwszego z nich.

Spółka dodatkowo odwołała się do brzmienia art. 451 k.c. ING TUnŻ S.A. wskazało, że zakwestionowane postanowienie jest efektem dostosowania przytoczonego przepisu do specyfiki oferowanego produktu IKE i nie stoi w sprzeczności z art. 29 ust. 1 ustawy o ike. Prezes UOKiK stoi jednakże na stanowisku, że art. 29 ust. 1 ustawy o ike jest przepisem szczególnym do art. 451 k.c. W zakresie, w jakim między tymi przepisami zachodzi sprzeczność, należy zatem stosować art. 29 ust. 1 ustawy o ike. Zaliczenie wpłaty na IKE na poczet zaległej składki całkowitej, stosownie do art. 451 k.c., jest niezgodne z art. 29 ust. 1 ustawy o ike. Ten ostatni wyłącza art. 451 k.c., a więc klauzulę z nim sprzeczną należy uznać za bezprawną.

¹⁰ A. Kopec, K. Niziolek, P. Paczkowski *Indywidualne konta emerytalne. Komentarz*, Warszawa 2004 r., Wyd. 1.

Powyższe argumenty pozwalają na uznanie, że zarzut bezprawności działania Spółki został udowodniony.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie II sentencji decyzji.

Ad III sentencji decyzji

ING TUnŻ S.A. m.in. we wzorcu umownym pod nazwą *Załącznik do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym (kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1)* dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r. (kod: OWU/IKE1/1/2011), wykorzystywanym do zawierania z konsumentami umów o prowadzenie IKE, zawarło następujące postanowienie:

W przypadku śmierci Oszczędzającego podstawą do wypłaty z rachunku IKE jest wniosek Uprawnionego o wypłatę złożony Ubezpieczycielowi wraz z następującymi dokumentami: (...) zaświadczeniem stwierdzającym przyczynę śmierci Oszczędzającego, wystawionym przez lekarza lub stosowne władze (...) (art. 17 ust. 2 lit. a).

Zakwestionowane postanowienie wskazuje, jakie dokumenty powinna przedłożyć osoba uprawniona, aby uzyskać wypłatę środków zgromadzonych na IKE w przypadku śmierci oszczędzającego. Ustawa o ike zawiera stosowne regulacje w tym zakresie. Art. 34 ust. 2 pkt 2 tej ustawy stanowi, że wypłata środków zgromadzonych na IKE powinna być dokonana w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia złożenia przez osobę uprawnioną wniosku o jej dokonanie oraz przedłożenia albo aktu zgonu oszczędzającego i dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby uprawnionej albo prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku oraz zgodnego oświadczenia wszystkich spadkobierców o sposobie podziału środków zgromadzonych przez oszczędzającego bądź prawomocnego postanowienia sądu o dziale spadku oraz dokumentów stwierdzających tożsamość spadkobierców. Termin ten może być wydłużony, tylko wtedy, gdy zażąda tego osoba uprawniona. Wymaga zaznaczenia, że przytoczony przepis wskazując maksymalny termin dokonania wypłaty z IKE określa jednocześnie, jakich dokumentów może żądać ubezpieczyciel w tym celu. Należy zauważyć, że złożenie określonych przez art. 34 ust. 2 ustawy o ike dokumentów rozpoczyna bieg terminu 14-dniowego. Zatem w sytuacji, gdy konsument je przedstawi, ale nie dostarczy innych, dodatkowych dokumentów wymaganych przez zakład ubezpieczeń, to ten ostatni i tak wraz z upływem ww. terminu musi zrealizować wypłatę z IKE. W przeciwnym razie naruszy art. 34 ust. 2 ustawy o ike. Tak więc uzależnianie wypłaty od dostarczenia nieprzewidzianych w tym przepisie dokumentów jest z nim sprzeczne.

Ustawa o ike przewiduje dwa wyjątki od opisanych wyżej zasad. Pierwszy dotyczy sytuacji, gdy następuje otwarcie likwidacji zakładu ubezpieczeń, ogłoszenie jego upadłości, prawomocne oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub umorzenie postępowania upadłościowego zakładu ubezpieczeń, jeżeli jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania (art. 14 ust. 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 34 ust. 2 ustawy o ike). Drugi został przewidziany w art. 22 ust. 4 ustawy o ike. Mianowicie ubezpieczyciel powinien uzależnić dokonanie wypłaty od poinformowania przez oszczędzającego o właściwym dla podatku dochodowego od osób fizycznych oszczędzającego naczelniku urzędu skarbowego oraz, jeżeli oszczędzający nie ukończył 60 roku życia, od przedstawienia decyzji organu rentowego o przyznaniu prawa do emerytury. W pierwszym przypadku zastosowanie znajdują

właściwe przepisy dotyczące likwidacji lub upadłości przedsiębiorcy, które nie wprowadzają dla realizacji wypłaty z IKE wymogu przedstawienia zaświadczenia stwierdzającego przyczynę śmierci oszczędzającego. Natomiast drugi przypadek dotyczy wyłącznie sytuacji, gdy wypłata następuje na rzecz oszczędzającego i odnosi się do innych niż przedmiotowe zaświadczenie informacji i dokumentów.

Zdaniem Prezesa Urzędu, ubezpieczyciel może uzależniać wypłatę z IKE jedynie od przedłożenia tych dokumentów, które są wymienione w ustawie o ike lub w przepisach, do których ustawa ta w tym zakresie odsyła. Zaświadczenie stwierdzające przyczynę śmierci oszczędzającego, wystawione przez lekarza lub stosowne władze, nie należy do katalogu dokumentów wymienionych w ustawie o ike jako konieczne do dokonania wypłaty środków zgromadzonych na rachunku IKE. Nie odnoszą się do niego również przepisy dotyczące likwidacji oraz upadłości przedsiębiorcy. W konsekwencji, postanowienie stosowane przez ING TUnŻ S.A., które wprowadza wymóg jego przedstawienia, jest sprzeczne z art. 34 ust. 2 ustawy o ike i utrudnia osobie uprawnionej skorzystanie z prawa do otrzymania wypłaty z IKE.

Zważywszy, że ING TUnŻ S.A. w toku postępowania wykazywało, iż treść postanowienia przytoczonego w punkcie III sentencji decyzji nie narusza przepisów ustawy o ike ani ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK uznał za zasadne odniesienie się do stanowiska Spółki w tym zakresie.

Prezes Urzędu nie zgadza się ze stanowiskiem Spółki, iż do umowy o prowadzenie IKE w formie ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym zastosowanie mają przede wszystkim przepisy k.c., zaś przepisy ustaw szczególnych należy traktować jako uzupełnienie uregulowań ogólnych, a nie ich wyłączenie. Ustawa o ike, w tym jej art. 29 ust. 1, z racji tego, że, jak samo wskazało ING TUnŻ S.A., stanowi regulację szczególną do przepisów k.c. o umowie ubezpieczenia, ma przed nimi pierwszeństwo. Zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali* przepisy k.c. znajdują zastosowanie do umowy o prowadzenie IKE w kwestiach, których nie reguluje ustawa o ike. W sytuacji, gdy przepisy szczególne regulują dane zagadnienie, przepisy ogólne dotyczące tego zagadnienia są wyłączone.

Opisana relacja zachodzi w szczególności pomiędzy art. 11 ust. 4 ustawy o ike a art. 832 § 1 k.c. Zgodnie z pierwszym z nich wskazanie osoby uprawnionej do otrzymania środków po śmierci oszczędzającego staje się bezskuteczne, jeżeli osoba ta zmarła przed śmiercią oszczędzającego (w takim przypadku udział, który był przeznaczony dla zmarłego, przypada w częściach równych pozostałym osobom wskazanym, chyba że oszczędzający zadysponuje tym udziałem w inny sposób). Natomiast drugi stanowi, że wskazanie uprawnionego do otrzymania sumy ubezpieczenia staje się bezskuteczne, jeżeli uprawniony zmarł przed śmiercią ubezpieczonego albo jeżeli umyślnie przyczynił się do jego śmierci. Obie regulacje określają przesłanki bezskuteczności wskazania osoby uprawnionej do otrzymania środków zgromadzonych na IKE/sumy ubezpieczenia. Gdyby celem ustawodawcy było, aby umyślnie przyczynienie się do śmierci oszczędzającego powodowało bezskuteczność wskazania osoby uprawnionej do otrzymania środków zgromadzonych na IKE, to art. 11 ust. 4 ustawy o ike albo wprost by na to wskazywał albo nakazywałby odpowiednie stosowanie art. 832 § 1 k.c. Skoro jednak ustawodawca nie zastosował takiego zabiegu, należy rozumieć, że w jego ocenie umyślnie przyczynienie się do śmierci oszczędzającego nie może powodować bezskuteczności przedmiotowego wskazania.

Logiczną konsekwencją powyższego jest, w ocenie Prezesa UOKiK, okoliczność, że ustawa o ike i przepisy, do których odsyła, nie wymieniają zaświadczenia stwierdzającego przyczynę śmierci oszczędzającego wśród dokumentów wymaganych do realizacji wypłaty z IKE przez osobę uprawnioną.

Ponadto, Prezes Urzędu nie podziela stanowiska ING TUnŽ S.A., zgodnie z którym pojawiające się w art. 34 ust. 2 ustawy o ike pojęcie osoby uprawnionej wskazuje na obowiązek ustalenia przez Spółkę, czy osoba ta jest rzeczywiście uprawniona do wypłaty z IKE, a więc także czy nie przyczyniła się umyślnie do śmierci oszczędzającego. Pojęcie osób uprawnionych zostało zdefiniowane w art. 2 pkt 12 ustawy o ike. Są to osoby wskazane przez oszczędzającego w umowie o IKE, które otrzymają środki z IKE w przypadku jego śmierci, osoby, o których mowa w art. 832 § 2 k.c. oraz spadkobiercy oszczędzającego. Badanie przez zakład ubezpieczeń, czy osoba uprawniona ma prawo otrzymać wypłatę z IKE powinno ograniczać się do weryfikacji, czy należy ona do kręgu podmiotów wymienionych w ustawowej definicji. Osoby wskazane przez oszczędzającego w umowie o IKE (tzw. uposażeni) są imiennie określone w tej umowie. Ich weryfikacja sprowadza się więc do uzyskania od nich aktu zgonu oszczędzającego i dokumentu stwierdzającego ich tożsamość. Osoby, o których mowa w art. 832 § 2 k.c., to najbliższa rodzina oszczędzającego w kolejności ustalonej w ogólnych warunkach ubezpieczenia, chyba że umówiono się inaczej. Zgodnie z art. 11 ust. 5 ustawy o ike, mogą one otrzymać wypłatę z IKE w razie braku uposażonych. Osoby te powinny przedłożyć akt zgonu oszczędzającego i dokument stwierdzający ich tożsamość, przez który należy rozumieć także dokumenty wykazujące istnienie więzów rodzinnych łączących je z oszczędzającym (np. akt urodzenia). Odmienne zastrzeżenie umowne, dozwolone ze względu na dyspozytywny charakter art. 830 § 2 k.c., może określać, że w razie braku uposażonych wypłatę z IKE otrzymają spadkobiercy oszczędzającego. Ponieważ, w myśl art. 831 § 3 k.c. w zw. z art. 11 ust. 5 ustawy o ike, środki zgromadzone na IKE nie wchodzą do spadku po oszczędzającym, wypłata z IKE na rzecz spadkobierców nie nastąpi z tytułu dziedziczenia, a jedynie na podstawie umowy o prowadzenie IKE. Dlatego nie powinno się od nich wymagać przedstawienia zgodnego oświadczenia wszystkich spadkobierców o sposobie podziału środków zgromadzonych przez oszczędzającego ani też prawomocnego postanowienia sądu o dziale spadku. Istotne będzie jedynie wykazanie statusu spadkobiercy, poprzez dostarczenie ubezpieczycielowi prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku oraz dokumentów potwierdzających ich tożsamość.

W świetle powyższych wyjaśnień, weryfikacja posiadania statusu osoby uprawnionej, wbrew wyjaśnieniom Spółki, nie wymaga uzyskania przez ubezpieczyciela zaświadczenia stwierdzającego przyczynę śmierci oszczędzającego.

Powyższe argumenty pozwalają na uznanie, że zarzut bezprawności działania Spółki został udowodniony.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie III sentencji decyzji.

3) Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie

konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, działania przedsiębiorcy opisane w sentencji decyzji mogą naruszać interes konsumentów. Działania te polegają, co zostało udowodnione, na wykorzystywaniu w relacjach umownych z konsumentami zapisów sprzecznych z obowiązującymi przepisami prawa.

Postanowienie wskazane w pkt. I sentencji decyzji zastrzegające na rzecz Spółki uprawnienie do wypowiedzenia umowy w razie naruszenia przez konsumenta obowiązku deklaracji ryzyka narusza, jak już zostało wyżej podniesione, zasadę ochrony trwałości stosunku ubezpieczenia na życie, która leży w interesie ubezpieczającego. Pozbawienie konsumenta gwarancji trwałości ochrony ubezpieczeniowej niewątpliwie narusza jego interesy. Należy powtórzyć, że wypowiedzenie umowy ubezpieczenia na życie powoduje, że nie jest on objęty jakąkolwiek ochroną ubezpieczeniową. Co prawda może zawrzeć kolejną umowę ubezpieczenia na życie, aczkolwiek taka umowa zawierana byłaby w odmiennych okolicznościach, co mogłoby stawiać konsumenta w sposób nieuzasadniony w dużo bardziej niekorzystnej sytuacji. Wymaga bowiem ponownie podkreślenia, iż im starszy jest konsument, tym krótszy prawdopodobny okres udzielania mu ochrony przez zakład ubezpieczeń. Z uwagi na długoterminowy charakter umowy ubezpieczenia na życie, możliwy jest nawet kilkudziesięcioletni odstęp pomiędzy zawarciem obu umów. W związku z tym, składka ustalona w później zawartej umowie z reguły będzie wyższa niż składka opłacana z tytułu umowy wcześniejszej. Zatem, przedmiotowe postanowienie ma, zdaniem Prezesa UOKiK, niekorzystne przełożenie na sferę finansów konsumenta i narusza jego interesy ekonomiczne.

Klauzule określone w pkt. II sentencji decyzji uniemożliwiają konsumentowi swobodne zadysponowanie należącymi do niego środkami. Ponadto, sprzeciwiają się przyjętemu przez ustawodawcę założeniu, zgodnie z którym przeznaczeniem oszczędności zgromadzonych na IKE jest przyszła emerytura konsumenta. Wymaga podkreślenia, że umowy o prowadzenie IKE są zawierane w ramach tzw. III filaru emerytalnego, który od momentu wejścia w życie 1 stycznia 1999 r. reformy systemu ubezpieczeń społecznych stanowi jeden z trzech segmentów polskiego systemu emerytalnego. Z kolei podstawowym założeniem umowy ubezpieczenia na życie jest zabezpieczenie finansowe osób uposażonych z tytułu tej umowy (najczęściej członków najbliższej rodziny ubezpieczonego) na wypadek zajścia przewidzianego w umowie zdarzenia losowego – śmierci ubezpieczonego. Cel tej umowy uwidacznia się wyraźnie w sytuacji, gdy ubezpieczony jest głównym żywicielem rodziny. Wyplacona po jego śmierci suma ubezpieczenia ma wtedy rekompensować rodzinie utratę środków utrzymania pochodzących z działalności zarobkowej zmarłego. W powyższym kontekście, zaliczenie przez Spółkę środków zadeklarowanych przez konsumenta jako wpłata

na IKE na poczet składek zasilających rachunek główny, związany z umową główną, stanowi w istocie zmianę funkcji tych wpłat. Konsument dokonując wpłaty na IKE zakłada, że skorzysta z niej osobiście będąc na emeryturze. Ma ona być jego zabezpieczeniem na starość, gdy nie będzie już samodzielnie zarabkować. Tymczasem, na skutek zakwestionowanych klauzul, przeznaczeniem wpłaty na IKE będzie zabezpieczenie finansowe osób uprawnionych, a nie ubezpieczonego. Co prawda, jeżeli ubezpieczony umrze zanim osiągnie wiek umożliwiający mu wypłatę z IKE, wówczas zgromadzone przez niego oszczędności zostaną wypłacone tym osobom, to jednak nastąpi to dopiero w następnej kolejności.

Dodatkowo, potraktowanie wpłaty na IKE, choćby w części, jako składki podstawowej opłacanej z tytułu głównej umowy ubezpieczenia na życie powoduje, że konsument nie korzysta w tym zakresie ze zwolnień podatkowych wynikających z art. 21 ust. 1 pkt 58a ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. Nr 361, ze zm.).

Opisane uwarunkowania pozwalają na stwierdzenie, że określone w pkt. II sentencji decyzji klauzule wyraźnie naruszają interesy konsumentów.

W ocenie Prezesa Urzędu, postanowienie przytoczone w pkt. III sentencji decyzji, również narusza interesy konsumentów. Przewidując konieczność przedłożenia dodatkowego dokumentu w celu uzyskania wypłaty z IKE, poszerza ono zakres obowiązku nałożonego na osoby uprawnione przez ustawę o ike. W razie wystąpienia trudności w uzyskaniu tego dokumentu realne jest również wydłużenie ustawowego 14-dniowego terminu oczekiwania na tę wypłatę. Opisane okoliczności utrudniają osobie uprawnionej skorzystanie z prawa do otrzymania wypłaty z IKE, co niewątpliwie narusza ich interesy.

W niniejszej sprawie bez wątplenia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów – wszystkich konsumentów będących klientami ING TUnŻ S.A. jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć z nim umowę. Praktyki są więc skierowane do z góry nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów. Oferta handlowa Spółki ma charakter ogólnie dostępny. Tym samym kwestionowane przez Prezesa UOKiK działanie ING TUnŻ S.A. może naruszać interes nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest zatem, że bezprawne zachowanie Spółki nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, czy indywidualny, ani też grupy takich osób, lecz narusza ono uprawnienia szerokiego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

Powyższe wskazuje na naruszenie w przedmiotowej sprawie zbiorowego interesu konsumentów, przez który należy rozumieć prawo wszystkich konsumentów do ukształtowania umowy zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Nieprzyjęcie złożonego przez Spółkę zobowiązania

Odnosnie do złożonego przez Spółkę zobowiązania do zaniechania zarzucanych ING TUnŻ S.A. praktyk należy wskazać, co następuje. Zgodnie z treścią art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie

okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Z treści przepisu wynika, że przyjęcie zobowiązania ma charakter uznaniowy i oddane jest decyzji Prezesa UOKiK.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał, że wszelkie okoliczności przemawiały przeciwko przyjęciu zobowiązania Spółki. Byłoby to nieuzasadnione z uwagi na dużą liczbę naruszeń oraz ich charakter. Wszystkie stwierdzone praktyki polegają na stosowaniu postanowień wzorców umów sprzecznych z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa. Jednocześnie od przedsiębiorcy z dużym doświadczeniem w obrocie z konsumentami oraz ugruntowaną pozycją na rynku usług finansowych, jakim niewątpliwie jest ING TUnŻ S.A., można słusznie wymagać, aby przestrzegał przepisów prawa. Dodatkowo, stwierdzone naruszenia dotyczą regulacji obowiązujących w odniesieniu do branży, w której Spółka działa od wielu lat i na dużą skalę. Dlatego naruszenie regulacji prawnych obowiązujących w sektorze finansowym, który stanowi główne pole działalności Spółki, należało ocenić jako naruszenie istotne.

Powyższe okoliczności skłoniły Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia w oparciu o art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stwierdzenie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w pkt. I, II i III sentencji decyzji

Prezes Urzędu wydając niniejszą decyzję po dokonaniu analizy stanu faktycznego i prawnego w sprawie rozstrzygniętej w pkt. I, II i III sentencji decyzji uznał jednocześnie, że istnieją podstawy do stwierdzenia stosowania w oparciu o art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej jej zaniechanie.

Odnośnie do zarzutu z pkt. I, II i III sentencji decyzji, w toku postępowania ING TUnŻ S.A. nie wykazało, iż zaniechało stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Tymczasem przesłanką wydania przez Prezesa Urzędu decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającej jej zaniechanie jest udowodnienie w trakcie postępowania przed Prezesem Urzędu, że przedsiębiorca zaprzestał stosowania takiej praktyki. Ciężar udowodnienia powyższego faktu, stosownie do treści art. 27 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, spoczywa na przedsiębiorcy, co stanowi konsekwencję tego, iż to przedsiębiorca wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne z udowodnienia okoliczności zaprzestania stosowania praktyki. Tylko rzetelne udowodnienie tej okoliczności staje się podstawą stwierdzenia przez Prezesa Urzędu zaniechania stosowania bezprawnych praktyk. Najczęściej dowód taki stanowią dokumenty oraz informacje, których treść pozwala Prezesowi Urzędu stwierdzić, że działania przedsiębiorcy przestały nosić znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W niniejszej sprawie Spółka wykazała, że wycofała z wykorzystywanych w obrocie z konsumentami wzorców umownych postanowienia określone w pkt. I, III i IV ppkt 2 sentencji decyzji. Nie udowodniła jednakże, aby skierowała do konsumentów, z którymi łączą ją obowiązujące umowy o prowadzenie IKE, propozycje podpisania aneksów do tych umów, które wyeliminują z tych umów zakwestionowane przez Prezesa Urzędu klauzule.

Powyższe okoliczności skłoniły Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia w oparciu o art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Umorzenie postępowania w pkt. IV sentencji decyzji

W ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów nie ma samodzielnej podstawy prawnej odnoszącej się do sposobu rozstrzygnięcia w przypadku, gdy postawiony stronie postępowania zarzut nie został w trakcie tego postępowania potwierdzony. W związku z tym, mając na względzie, iż, stosownie do art. 83 ustawy, w sprawach w niej nieuregulowanych do postępowania przed Prezesem UOKiK stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm., dalej: k.p.a.), postępowanie w tej sprawie należało umorzyć zgodnie z art. 105 k.p.a.

Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie administracyjne z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. Umorzenie postępowania na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. jest obligatoryjne, co oznacza, iż ustalenie przesłanki bezprzedmiotowości postępowania stwarza obowiązek zakończenia postępowania w danej instancji przez jego umorzenie, ponieważ brak podstaw do rozstrzygnięcia sprawy co do jej istoty. Dalsze prowadzenie postępowania w takim przypadku stanowiłoby o jego wadliwości, mającej istotny wpływ na wynik sprawy. Podkreślić przy tym należy, iż przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, co zostanie ujawnione w toczącym się postępowaniu, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organami administracyjnymi. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) podniósł, że bezprzedmiotowość postępowania oznacza brak któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, skutkującego tym, iż nie można załatwić sprawy przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia.

1) pkt IV ppkt 1 sentencji decyzji

W niniejszej sprawie Spółce został postawiony zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowy interes konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na wykorzystywaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia o treści:

1. Tabela limitów i opłat lub Wykaz ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków mogą być z ważnych przyczyn zmienione uchwałą Zarządu Ubezpieczyciela, z uwzględnieniem ust. 4.

2. *Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest zmiana lub wprowadzenie nowych przepisów prawa oraz zmiana warunków świadczenia ochrony ubezpieczeniowej, w wyniku wydania:*

- a) wiążących Ubezpieczyciela zaleceń lub decyzji przez organ nadzoru lub przez inny organ administracji publicznej,*
- b) orzeczenia o utracie mocy obowiązującej aktu normatywnego w całości lub w części przez Trybunał Konstytucyjny,*
- c) orzeczenia przez Sąd Najwyższy, sąd powszechny, Naczelny Sąd Administracyjny lub inny sąd administracyjny.*

Ważną przyczyną, o której mowa w ust. 1, jest istotna zmiana sytuacji ekonomiczno-gospodarczej, w wyniku której wystąpi jedno z następujących zdarzeń:

- a) Wzrost rentowności jednego z typów obligacji Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej notowanych na rynku wtórnym o ponad 590 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,*
- b) Wzrost stopy referencyjnej (określonej przez bank centralny) waluty będącej prawnym środkiem płatniczym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, o ponad 950 punktów bazowych w okresie 12 kolejnych miesięcy,*
- c) Spadek indeksu warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych WIG lub WIG20 lub WIG-BANKI o ponad 25% w okresie 12 kolejnych miesięcy.*

3. *Zmiana wskazana w ust. 1 powyżej następuje poprzez doręczenie Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków. Zmiana wchodzi w życie, o ile w terminie 14 dni od doręczenia Ubezpieczającemu nowego tekstu Tabeli limitów i opłat lub Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków Ubezpieczający nie złoży oświadczenia o wypowiedzeniu umowy głównej (m. in. art. 42 Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2011 (kod: FIR0), które mogło naruszać art. 830 § 3 w zw. z § 4 k.c.*

Po przeprowadzeniu, w toku postępowania administracyjnego, dalszej analizy materiału dowodowego w sprawie oraz na skutek udzielonych przez Spółkę wyjaśnień, należy stwierdzić, iż zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienie nie narusza art. 830 § 3 w zw. z § 4 k.c. Zgodnie z art. 830 § 3 k.c., ubezpieczyciel może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia na życie jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie. Natomiast art. 830 § 4 k.c. m.in. nakazuje odpowiednie stosowanie jego § 3 w razie zmiany ogólnych warunków ubezpieczenia na życie w czasie trwania stosunku umownego. Wynika z tego, że ubezpieczyciel może zmienić ogólne warunki ubezpieczenia na życie w czasie trwania stosunku umownego jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie. Dokonując oceny zgodności klauzuli określonej w pkt. IV sentencji decyzji z ww. przepisami Prezes Urzędu przychylił się do stanowiska ING TUnŻ S.A., które wskazywało na odrębność Tabeli limitów i opłat oraz Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków od ogólnych warunków ubezpieczenia. Są one częścią umowy ubezpieczenia (np. art. 1 pkt 9 i 23 Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Strategia Lwa” nr OWU/FIR0/1/2011 (kod: FIR0) – obowiązujących od 25 lutego 2011 r.), jednakże nie stanowią elementu ogólnych warunków ubezpieczenia. Nie mogą być również samodzielnie potraktowane jako ogólne warunki ubezpieczenia, mimo że są to wzorce, które kształtują treść umowy ubezpieczenia. W ocenie Prezesa UOKiK, Spółka słusznie zauważyła, że dokumenty te mają własną nazwę i są funkcjonalnie oddzielone od ogólnych warunków

ubezpieczenia. Dodatkowo, trafnie powołała się na przepisy art. 13 ust. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66, z późn. zm.), które określają wykaz ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków jako autonomiczne dokumenty mające stanowić część umowy ubezpieczenia. Dlatego określenie przesłanek zmiany *Tabeli limitów i opłat* oraz *Wykazu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych i regulaminu lokowania środków* nie przewidzianych w ustawie nie narusza art. 830 § 3 w zw. z § 4 k.c., a co za tym idzie nie stanowi praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

2) pkt IV ppkt 2 sentencji decyzji

W niniejszej sprawie Spółce został postawiony zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowy interes konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na wykorzystywaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia o treści:

(...) Dyspozycje dotyczące wypłaty z rachunku głównego, wypłaty z rachunku IKE, wypłaty transferowej oraz zwrotu, a także oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia lub umowy IKE, do swej skuteczności wymagają złożenia dodatkowych oświadczeń i dokumentów niezbędnych do zrealizowania przez Ubezpieczyciela odpowiednio: wypłaty, wypłaty transferowej lub zwrotu z rachunku IKE (m. in. art. 24 ust. 2 zd. 2 Załącznika do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym - kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1, dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r.; kod: OWU/IKE1/1/2011), które mogło naruszać art. 34 ust. 2 ustawy o ike.

Po przeprowadzeniu, w toku postępowania administracyjnego, dalszej analizy materiału dowodowego w sprawie oraz na skutek udzielonych przez Spółkę wyjaśnień, należy stwierdzić, iż zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienie nie narusza art. 34 ust. 2 ustawy o ike. ING TUnŻ S.A. powołało się m.in. na treść art. 22 ust. 2 i 4 ustawy o ike. Z przepisów tych wynika, że zakład ubezpieczeń nie dokona wypłaty, jeżeli oszczędzający nie dopełni obowiązku poinformowania o właściwym dla podatku dochodowego od osób fizycznych oszczędzającego naczelniku urzędu skarbowego oraz, jeżeli oszczędzający nie ukończył 60 roku życia, przedstawienia decyzji organu rentowego o przyznaniu prawa do emerytury. Zatem Spółka może żądać tak określonych informacji i dokumentów zanim wypłaci środki z IKE.

Prezesa Urzędu nie przekonały natomiast argumenty, wskazujące konieczność złożenia dokumentów i informacji nieprzewidzianych w ustawie o ike. Jak już wyjaśniono w uzasadnieniu pkt. III sentencji decyzji, Prezes UOKiK jest zdania, że ubezpieczyciel może uzależniać wypłatę z IKE jedynie od przedłożenia tych dokumentów, które są wymienione w ustawie o ike lub w przepisach, do których ustawa ta w tym zakresie odsyła. Nie wyklucza to możliwości żądania od konsumenta innych dokumentów i informacji koniecznych do prawidłowego wypełnienia przez Spółkę obowiązków nałożonych na nią w innych przepisach (wskazywana przez ING TUnŻ S.A. ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, ustawa o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych itp.). Pozyskanie takich danych nie powinno jednak stanowić warunku dokonania wypłaty z IKE. Z kolei skrócony odpis aktu małżeństwa konieczny do przedłożenia w przypadku zmiany stanu cywilnego

i nazwiska konsumenta w okresie pomiędzy zawarciem umowy a złożeniem dyspozycji wypłaty należy, według Prezesa Urzędu, uznać za rodzaj dokumentu stwierdzającego tożsamość konsumenta, o czym stanowi art. 34 ust. 2 ustawy o ike.

Niezależnie od powyższego, Prezes Urzędu pragnie zauważyć, że okoliczność niestwierdzenia bezprawności klauzuli kwestionowanej przez Prezesa UOKiK w postępowaniu administracyjnym w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nie przesądza o tym, że klauzula ta jest w jego ocenie prawidłowa. Nie wskazuje ona bowiem wyraźnie, jakich dodatkowych oświadczeń i dokumentów może żądać ING TUnŻ S.A. w celu dokonania wypłaty z IKE. Stwarza to możliwość jednostronnej dowolnej interpretacji wskazanej klauzuli przez Spółkę, w sposób uciążliwy dla konsumenta.

W opisanym stanie rzeczy, stosownie do art. 105 § 1 k.p.a., należało umorzyć wszczęte w zakresie klauzul określonych w pkt. IV sentencji decyzji postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie IV sentencji decyzji.

Kara pieniężna

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się, choćby nieumyślnie, stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w rozumieniu art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje Prezes UOKiK w ramach uznania administracyjnego. Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 ww. ustawy te okoliczności, które Prezes Urzędu winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Podkreślić należy, iż sankcja w postaci nałożenia kary może być na przedsiębiorcę nałożona niezależnie od tego, czy dopuścił się on naruszenia umyślnie, czy też nieumyślnie.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter naruszeń tj. stosowanie postanowień sprzecznych z przepisami prawa bezwzględnie obowiązującymi w branży, która stanowi podstawową sferę działalności Spółki, Prezes Urzędu uznał nałożenie kary pieniężnej za uzasadnione.

Zdaniem Prezesa UOKiK, działania podejmowane przez ING TUnŻ S.A. w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej, powinny były uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Pamiętać należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie

zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Spółka powinna zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania umów zawieranych z wykorzystaniem wzorców umownych w taki sposób, by nie doprowadzić do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Okolicznością przemawiającą za zastosowaniem wobec Spółki kary pieniężnej jest fakt, iż jako ubezpieczyciel z dużym doświadczeniem na rynku usług finansowych określając warunki umowne stosowane w obrocie konsumenckim nie może godzić w interesy swoich kontrahentów, a zatem nie może wprowadzać regulacji niezgodnych z przepisami powszechnie obowiązującymi. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy należy wskazać na co najmniej nieumyślne działanie ING TUnŻ S.A.

Ponadto, wymaga wyjaśnienia podnoszona przez ING TUnŻ S.A. okoliczność, iż w praktyce konsumenci nie ponieśli jakichkolwiek ujemnych konsekwencji stosowania zakwestionowanych postanowień. Otóż okoliczność ta, jeśli faktycznie zaistniała, nie eliminuje poczynionego przez Prezesa Urzędu ustalenia, iż określone w punkcie I, II i III sentencji decyzji klauzule stwarzały zagrożenie pokrzywdzenia konsumentów. Należy przy tym zaznaczyć, że zgodnie z dominującym w orzecznictwie poglądem, do uznania danej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów wystarczy potencjalne zagrożenie naruszenia interesów konsumentów (patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. akt VI ACa 123/09, wyroki SOKiK z dnia 25 marca 2010 r., sygn. akt XVII Ama 43/09, z dnia 27 lutego 2009 r., sygn. akt XVII Ama 99/08, z dnia 13 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII Ama 26/08).

Podkreślić zatem należy, iż nakładana przez Prezesa Urzędu kara finansowa pełnić powinna funkcje: represyjną, prewencyjną i edukacyjną.

Ustalając wymiar kary należy wziąć przede wszystkim pod uwagę funkcję prewencyjną kar, w tym prewencję ogólną. Kara bowiem winna być ustalona tak, aby powstrzymywać przedsiębiorcę stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami. Zachodzi zatem konieczność wymierzenia kary o takiej wysokości, która zniechęci przedsiębiorców do stosowania klauzul sprzecznych z prawem oraz niedozwolonych postanowień umownych.

Przychód osiągnięty przez ING TUnŻ S.A. w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji, liczony jako suma składek przypisanych brutto w roku obrotowym wykazana w technicznym rachunku ubezpieczeń za rok 2011 sporządzonym zgodnie z przepisami o rachunkowości dotyczącymi zakładów ubezpieczeń, wynosi [...]. Maksymalna wysokość kary mogła zatem wynieść ok. [...].

Oszacowanie wysokości kary przebiegało dwuetapowo. Ustalając jej wymiar Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał bowiem oceny wagi stwierdzonych naruszeń i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej.

Z uwagi na fakt, że naruszenia wskazane w punkcie I, II i III sentencji decyzji są względem siebie autonomiczne, tzn. nie są ściśle ze sobą powiązane, Prezes Urzędu dokonał odrębnego ustalenia kary w stosunku do stosowanych przez Spółkę praktyk określonych w poszczególnych punktach sentencji decyzji.

1) pkt V ppkt 1 sentencji decyzji

W punkcie I sentencji decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowień, które naruszają przepisy k.c., co daje podstawę do nałożenia na ING TUnŻ S.A. kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dokonując oceny wagi stwierdzonego w pkt. I sentencji decyzji naruszenia wzięto pod uwagę, iż ma ono miejsce na etapie zawierania kontraktu, w związku z oferowaniem przez Spółkę produktu IKE w formie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. ING TUnŻ S.A. wprowadzało do umów z konsumentami postanowienie sprzeczne z przepisami k.c. W ocenie Prezesa Urzędu, stanowi to przejaw nierównorzędnego i nierzetelnego traktowania konsumentów. Ponadto, Prezes UOKiK jest zdania, że regulacje prawne dotyczące umowy ubezpieczenia powinny być Spółce doskonale znane, a ich nieprzestrzeganie oznacza wykorzystywanie przewagi kontraktowej profesjonalisty nad słabszymi uczestnikami obrotu. Należy jednak zauważyć, że nabywcami produktu, którego dotyczy naruszenie, są przede wszystkim konsumenci zapobiegliwi, pragnący zabezpieczyć się finansowo na przyszłość, a zatem mający wysoką świadomość ekonomiczną. Natomiast sam produkt nie jest konsumentowi niezbędny do codziennego funkcjonowania, lecz stanowi dodatkowe zabezpieczenie na przyszłość.

Spółka stosuje postanowienie określone w pkt. I sentencji decyzji od 30 czerwca 2010 r. (m.in. w *Załączniku do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym - kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1*, dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r.; kod: OWU/IKE1/1/2011). Prezes UOKiK wziął pod uwagę, iż na skutek nowelizacji k.c. z 13 kwietnia 2007 r. zmiana uległa treść art. 815 § 3 k.c. oraz dodany został art. 830 § 3 i 4 k.c. Naruszenia tych właśnie przepisów dotyczy pkt. I sentencji decyzji. Początek stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w tym zakresie przypada po wejściu w życie ww. nowelizacji, tj. po 10 sierpnia 2007 r. Zatem zmiana wskazanych przepisów nie miała wpływu na ustalenie okresu stosowania praktyki. Wynosi on prawie dwa i pół roku, co wpłynęło na przyjęcie, że ING TUnŻ S.A. stosowało praktykę długotrwale.

Podsumowanie wagi naruszenia pozwoliło Prezesowi Urzędu na ustalenie kwoty bazowej na poziomie [...] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r., czyli w wysokości [...].

[...] Miarkując wysokość nałożonej kary, Prezes UOKiK uznał, iż przesłanki łagodzące i obciążające wpływają na **zmniejszenie kwoty bazowej o [...] %**.

Uwzględniając powyższe, Prezes Urzędu uznał za uzasadnione nałożenie na ING TUnŻ S.A. **kary pieniężnej w wysokości 489 436 zł** (słownie: czterysta osiemdziesiąt dziewięć tysięcy czterysta trzydzieści sześć złotych), co stanowi ok. [...] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r. i ok. [...] % kary maksymalnej.

Zdaniem Prezesa Urzędu tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie V ppkt 1 sentencji decyzji.

2) pkt V ppkt 2 sentencji decyzji

W punkcie II sentencji decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowień, które naruszają art. 29 ust. 1 ustawy o ike, co daje podstawę do nałożenia na ING TUnŻ S.A. kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dokonując oceny wagi stwierdzonego w pkt. II sentencji decyzji naruszenia wzięto pod uwagę, iż ma ono miejsce na etapie zawierania kontraktu, w związku z oferowaniem przez Spółkę produktu IKE w formie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. ING TUnŻ S.A. stosuje w umowach z konsumentami postanowienia sprzeczne z przepisami ustawy o ike. W ocenie Prezesa Urzędu, stanowi to przejaw nierównorzędnego i nierzetelnego traktowania konsumentów. Należy jednak zauważyć, że nabywcami produktu, którego dotyczy naruszenie, są przede wszystkim konsumenci zapobiegliwi, pragnący zabezpieczyć się finansowo na przyszłość, a zatem mający wysoką świadomość ekonomiczną. Natomiast sam produkt nie jest konsumentowi niezbędny do codziennego funkcjonowania, lecz stanowi dodatkowe zabezpieczenie na przyszłość.

Spółka stosuje postanowienia określone w pkt. II sentencji decyzji od 30 czerwca 2010 r., (m.in. w *Załączniku do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym - kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1*, dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r.; kod: OWU/IKE1/1/2011). Okres stosowania praktyki wynosi więc prawie dwa i pół roku, co wpłynęło na przyjęcie, że ING TUnŻ S.A. stosowało ją długotrwale.

Podsumowanie wagi naruszenia pozwoliło Prezesowi Urzędu na ustalenie kwoty bazowej na poziomie [...] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r., czyli w wysokości [...].

[...] Uwzględniając powyższe, Prezes Urzędu uznał za uzasadnione nałożenie na ING TUnŻ S.A. **kary pieniężnej w wysokości 356 880 zł** (słownie: trzysta pięć sześć tysięcy osiemset osiemdziesiąt złotych), co stanowi ok. [...] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r. i ok. [...] % kary maksymalnej.

Zdaniem Prezesa Urzędu tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie V ppkt 2 sentencji decyzji.

3) pkt V ppkt 3 sentencji decyzji

W punkcie III sentencji decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 2

w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia, które narusza art. 34 ust. 2 ustawy o ike, co daje podstawę do nałożenia na ING TUnŻ S.A. kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dokonując oceny wagi stwierdzonego w pkt. III sentencji decyzji naruszenia wzięto pod uwagę, iż ma ono miejsce na etapie zawierania kontraktu, w związku z oferowaniem przez Spółkę produktu IKE w formie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. ING TUnŻ S.A. stosuje w umowach z konsumentami postanowienia sprzeczne z przepisami ustawy o ike. W ocenie Prezesa Urzędu, stanowi to przejaw nierównorzędnego i nierzetelnego traktowania konsumentów. Należy jednak zauważyć, że nabywcami produktu, którego dotyczy naruszenie, są przede wszystkim konsumenci zapobiegliwi, pragnący zabezpieczyć się finansowo na przyszłość, a zatem mający wysoką świadomość ekonomiczną. Natomiast sam produkt nie jest konsumentowi niezbędny do codziennego funkcjonowania, lecz stanowi dodatkowe zabezpieczenie na przyszłość.

Spółka stosuje postanowienie określone w pkt. III sentencji decyzji od 30 czerwca 2010 r. (m.in. w *Załączniku do Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym - kody: ULR0, ULR1, ULR2, ULR3, FIR0, FIR1*, dla umów ubezpieczenia zawartych do dnia 24 lutego 2011 r.; kod: OWU/IKE1/1/2011). Okres stosowania praktyki wynosi więc prawie dwa i pół roku, co wpłynęło na przyjęcie, że ING TUnŻ S.A. stosowało ją długotrwale.

Podsumowanie wagi naruszenia pozwoliło Prezesowi Urzędu na ustalenie kwoty bazowej na poziomie [...] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r., czyli w wysokości [...].

[...] Uwzględniając powyższe, Prezes Urzędu uznał za uzasadnione nałożenie na ING TUnŻ S.A. **kary pieniężnej w wysokości 203 932 zł** (słownie: dwieście trzy tysiące dziewięćset trzydzieści dwa złote), co stanowi ok. [...] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r. i ok. [...] % kary maksymalnej.

Zdaniem Prezesa Urzędu tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie V ppkt 3 sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie nr:

NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000

Pouczenie:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu

Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Dyrektor
Delegatury UOKiK w Warszawie
/podpis/

Otrzymuje: